

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. १६५३
क

Title क्रमदीपिका तन्त्रम्.

Author

Extent ४० पत्र Age सं. १८४६

Subject तन्त्र

नं. २०२

नं. ६५

क्रमदीपिका

नं. १६५३

७

नं. १५५३
कुमदीपिका तेलकाम
४० च नमो
लक्ष्म
सं. १५५३

6041
40
508

कमदीपिका

क्रम
दी.का.
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ कलात्रमाया लवकात्रमू
र्तिः कणत्रकणद्वेष्टनिनादरभ्यः । श्रितो हृदि व्या
कुलयं स्त्रिलोकी श्रियेः सुगोपी जनवल्लभो वः ।
गुरुचरणसरोरुहद्वयोत्पातमहितरजः कणका
नमूडीण । गदितमिह विविच्य नारदायै र्यजनवि
थिं कथयामि शोरी पाणेः । क्षिति सुरत्पविट् तुरी
यजानो मुनिवत वासि गृहस्य वर्णानां च । जपद्भ
तयजनादिभिर्मनूनां फलति हि कश्चन कस्यचित्
कथंचित् । सर्वेषु वर्णेषु तथा प्रमेषु नारीषु नाना
ह्वयजन्मभेषु । दाता फलानामभिवाञ्छितानां द्रागे
व गोपालकमेव यमः । नूनमच्युत कटाक्षपातने
कारणं भवति भक्तिरेजसा । तच्चष्टयफलाप्तये त
तो भक्तिमानधिकृतो हरौ गुरौ । स्वातो निर्मलसू
क्ष्मसुहवसनो यो तोत्रिपाणपाननः स्वाचांतः सप
वित्रमुद्रितकरः श्वेतोर्द्धपुण्ड्रोज्ज्वलः । प्राचीदिग्व
दनो निवध्य सृष्टं पद्मासनं स्वस्तिकं खासीनः स्व
गुरुनृगणायिपमथो वन्दे तव हंजलिः । ततोः स्त
मंत्रेण विशेषपाणी त्रितालदिग्वन्यद्भुताशशा
लान् । विधाय भूतात्मकमेतदंगं विशेषाय येच्छुद्ध
मतिः क्रमेण । ईडावक्त्रे धूम्रं सततगतिबीजं सल

वकं स्मरेत्पूर्वमं त्रीसकलभुवनोच्छोषणकरं । स्व
कंदेहं तेन प्रजतवपुषा पूर्य सकलं विशोष्य व्या
मुंचेत्पवनमथ मार्गेण खमणेः । तेनैव मार्गेण
विलीनमारुते वीजे विचिंत्या रुणमाशु सुदणोः । अ
पूर्य देहं परिदह्य वामतो मुंचेत्समीरं सहभस्मना
वह्निः । तपरमतीव शुभ्रममृतं सुपथेन विधुं नय
तुललाटचन्द्रमसुतः सकलार्णमयी । लपरज
पान्निपात्य रचयेच्च तथा सकलं वपुरमृतौ च वृष्टि
मथ वक्त्रकराद्यमिदं । शिरोवदनहृत्तटकुशवण
चोणगण्डोष्ठदंतद्वयेषु शिरोमुखेषु च शक्तिक्रमा
द्विन्यसेत् । हलश्च करपादसंक्षिप्तद्वयकेषादरा
त् सपार्श्वयुगपृष्ठनाभ्युदरकेषु याचानथ । हृदय
कक्षककुत्तरमूलदोः पदयुगोदरवक्त्रागतान्
बुधः । हृदयपूर्वमनेतपथान्वहेत्यसत्तुष्टकले
वरसिद्धये । इत्यावचर्य वपुराणां शतार्द्धकेन सार्द्धं
क्षपेशसविसर्गकशोभयैस्तेः । विन्यस्य केशवपु
रःसरमूर्तियुक्तैः कीर्त्यादिशक्तिसहितैर्यसत्तुक्रमे
ण । अथ कथयाम्यर्णानां मूर्तीः शक्तीः समस्तभुव
नमयीः । केशवकीर्त्ती नारायणकांती माधवस्त
थात्रुष्टिः । गोविन्दः पुष्टिपुतो विसृष्टिसूदनश्च

क्रम
दी. का.
२

मथायः शांतिः त्रिविक्रमशुक्रिया पुनर्दी मनोदयायु
क्तः । श्रीथरयुताचमेधाख्यवीकनायशुहर्षयायुक्तः
शुभजनाभशुद्धेदामोदरसंयुतापुनर्लेजा । लक्ष्मीः
सवासदेवासंकर्षणः सरस्वतीयुक्तः । प्रयुम्नः श्री
तिसमेतोः निरुद्धकोरतिरिमाः खरोयेताः । चक्रि
जयेगादिदुर्गेशांगीप्रभयान्वितस्तथाखड्गगी । सत्या
शांतीचाण्डाहलिकाण्योमूषालियुगविलासिनिका ।
शूलीविजयापाशीविरजाविष्णान्वितोः शुभभूयः
विनदाशुक्रन्दयुक्तानन्दजसुनदेस्मितिश्चनेदियु
ता । नरऋद्धीनरकजितासमृद्धिरथशुद्धियुग
चरिः कृष्णोबुद्धियुतः सत्ययुताशक्तिर्मितियुक्
स्वात्वतः शौरिः क्षमयाशूरोरमयाजनार्दनोमा
चभूधरः क्लेदी विष्णादिमूर्तियुताकिन्नावैकुण्ठ
युक्तथावसुधा पुरुषोत्तमश्चवसुदावलिना
चपरावलानुजोयेता भूयः परायणाख्यावालः
सूक्ताहवन्नसंयेच सहषाप्रज्ञाहंसः प्रभावरा
हीनिशाचविमलोः मोचाचनरसिंहवियुतेच
प्रणिगादितामूर्तयोहलानांशक्तियुताः वर्णाव
क्तासाईचन्द्रानुपुरस्तात्तूर्तीः शक्तीर्देवसानान
तिच उक्तात्पसेत्यादिभिः सप्तथातृत्वाणाम्

क्रिंक्रोथमप्यात्मनेस्तान् उच्यते प्रद्योतनशतरुचिं
तप्तहेमावदानं पार्श्वद्वन्द्वजलधिसत्तयाविश्रया
आचञ्चुष्टं नानारत्नोल्लासितविविधाकल्पमापीत
वस्त्रं विस्रवन्देदरकमलकौमोदकीचक्रपाणिं
ध्यात्वैवंपरमपुमांसमक्षरैर्यो वित्तसेदिनमनुके
शवादिकीर्तियुक्तैः मेधायुःसृतिधृतिकान्तिकी
त्रिलक्ष्मीसौभाग्यैश्चिरमुपहृतिभवेत्तसः अथ
मेवरमापुरसरं प्रभजेद्वयोमनुजोविधिंबुधः स
मुपेत्यरमाप्रणीपसीपुनरंतेहरितां व्रजत्यसौ ३
त्यच्युतीकृततनुर्विदधीत तत्त्वन्मासंमपूर्वकप
राक्षरतत्पेते भूयःपरायचतदाह्वयमात्मनेच
नित्येतमुद्धरतुतत्त्वमनूत्क्रमेण सकलवपुष्टि
जीवंप्राणमायोज्यमथेत्यसत्त्वमतिमहंकारम्
नश्चेति यंत्री कमुखरुदयगुणात्रिषष्टौशतपूर्वं
गुणगणमथ कर्णादिस्थितं त्रपूर्वं वागादीन्द्रिय
वरीमात्मनिलयेष्वाकाशपूर्वं गणभूर्जीणस्येह
दयेशिरेचरणयोर्हृत्पुण्डरीकं हृदि विम्बानि
द्विषडष्टयुग्मशकलाद्यामानि सूर्यादराडहृत्की
नांचयतस्तभूतवसुमुत्पत्त्यक्षरैर्मंत्रवित् अथ
परमेष्ठिपुमांसोविश्वनिवृत्तीचसर्वइत्युपनिष

क्रम
दी.का
३

दः न्यसेदाकाशादिस्थानस्थानयोर्यरलवलाणैः स
लवकैः वासदेवः संकर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः
नारायणश्चक्रमशः परमेष्ठादिभिर्मताः ततः को
पतञ्जलौ विदुषुक्तं नृसिंहं न्यसेत् सर्वगात्रेषु तज्ज
ज्ञः क्रमेणोति तन्नात्मको न्यासउक्तः सप्तान्विधक
द्विषमूर्त्त्यादिषु स्यात् । इति कृतेः धिक्कृतो भवति धु
वं सकलवैष्णवमंत्रजपादिषु पवनसंयमनस्त्वमु
नाचरेद् यमिह जस्रमसौ ममुमिच्छति । अथवा वि
लेषु हरिमंत्रजपविधिषु मूलमंत्रतः संयमनम
मलयीर्मरुतो विधिना भ्यसंश्चरत्तत्तत्संख्यया ।
पुरतोजपस्य पुरतोऽपि विहितमथ तत्रिकं बुधैः ।
षोडशायश्च चरेद् दिनशः परिपूर्यते सखलमासतो
ऽंचसः । अथवा गजन्ममनुनास संयमनं सकले
षु कृष्णमनुजापकर्मसु । सहितैकसप्तकृतिवार
मभ्यसंस्तुयात् समस्तदूरितापहारिणा । अष्टा
विंशतिसंख्यमिष्टफलदं मंत्रं दशाष्टौ जपन्नाय
च्छेत् पवनं सुशंसितमतिस्त्वष्टादशाष्टौ न चेत् ।
अभ्यस्यन् विवारमन्यमनुभिर्ध्वणीनुरूपं जपत्
कुर्याद्देवकपूरकं सुनिष्ठः प्राणप्रयोगं नरः । रे
चयेन्मारुते दक्षया दक्षिणः पूरयेद्दामपामथना

आधुनः । धारयेदीरितं रेचकादित्रयं स्यात्कला
दादविद्यात्ममात्रात्मकं । प्राणायामं विधायेत्य
य निजवपुषा कल्पयेद्दयोगपीठं न्यसेदाधारश
क्तिप्रकृतिकमठशेषत्मादीरसिन्धुः । श्वेतद्वी
पंचरत्नोज्ज्वलमहितमहामण्डपं कल्पेत्तत्तत्
द्वेषोऽष्टाद्वयोरुद्वयवदनकटीपार्श्वयुग्मेषुभूयः
थर्माद्यथर्मादिचपादगात्रचतुष्टयं ह्यथशो
षमज्ञं । सूर्येन्दुवल्लीनृप्रणवांशयुक्तान् स्वाद्य
क्षरैः सत्वरजस्तमोसि । आत्मादित्रयमादिवीज
सहितं व्योमाग्निमायालवैर्ज्ञानात्मानमथाष्टदि
क्षुपरितोमथेचशक्तीर्नव । त्वस्त्वापीठमनुच
तत्रविधिवत्तत्कर्णिकामध्यगं निर्यातन्द्विविति
प्रकाशमस्ते संविन्नयेद्भामतत् । विमलोत्क
र्षिणीज्ञानाक्रियायोगाचशक्तयः । प्रह्वीसत्पात
पेशानानुग्रहानवमीसृता । तारं हृदयं भगवा
न्विस्त्रं सर्वावित्तश्चभूतात्मा । डेन्नाश्वासदेवाः
सर्वात्मयुतश्चसंयोगः योगावयौ च पद्मपीठा
त्माडेयुतो नतिश्चोते । पीठमहामनुरुक्तः पर्या
मोऽयं स पर्याप्त । करयोर्युगले विधाय मंत्रात्म
कमाभ्यामभिधास्यमानमार्गीत् । सकलं विदधी

क्रम
दी.का.
५

तमंत्रवर्णैः परमं ज्योतिरुत्तमं हरेस्तत् । इति क्र
मदीपिकायां प्रथमः पटलः ॥ वक्ष्ये मंत्रं विभुवन
प्रथितानुभावमदीप्यापुण्यनिचयैर्मूर्तिभिर्विस्त
र्यं । पक्षीन्द्रकेतविषयं वसुधैर्मकाममोक्षप्रदं
सकलकामाणां कर्मदहं । अतिशुभमवोधत
लराशिज्वलनं वागपि पत्वदनराणां । डुरिताप
हरे विषापस्तुग्रह रोगार्तिनिवारणैकहेतुं ।
जयदं प्रथनेः भयदं विपिनेः सलिलप्लवनेः सख
तारणादनरसमिरथदिपट्टदिकरं स्रजगोथर
णीथनथान्यकरं । वलवीर्यशौर्यनिचयप्रति
भासुरकांतिसुभगत्वकरं । क्षमिताएककोटिम
णिमादिगुणाष्टकदं किमत्र वदनाखिलदं । शं
गीसोत्ररदंतः शूरो वामाक्षिपुकुक्षितीयार्णः । शू
लीशौरिर्वीलीवलातुजह्वयमथाक्षरचतुष्टयं ।
शूरतरीयः साननहृत्तः स्यात्सममोः प्रमोः प्रिस
खः । तदपि ताक्षरयुग्मेतडपरिगन्तेव मुद्धरेत्तं
त्रे । प्रकाशितोदशाक्षरो मनुस्त्वयं मधुद्विषः । वि
शेषतः पदारविन्दयुग्मभक्तिवर्धनः । नारदो मु
निरसुष्यकीर्तितस्तुन्दुक्तस्य विभिर्विंशतिपिदेव
तासकललोकमंगलौ नन्दगोपतनयः समीरि

नः । अंगानि पंचदश भुवः पिता समेतैश्चक्रे रसुष
मुखवृत्तविसृपपत्तैः । त्रैलोक्यरक्षणयुजाय सगं
नकाख्यपूर्वणाचेत्कथितानि विभक्तिपुक्तैः । ह
दयेनतिः शिरसि पावका प्रिया सवषट्शिखा हामि
तिवर्मणि स्मृते । सफडस्त्रमिसुदिनमंगपंचकं
सचत्तर्थिवोषडुदितं दृष्टो यदि । मंत्राणोर्दृष्टाभि
रुपेतचन्द्रवोर्दृष्टाणां दशकसुदीरितं नमोऽन्ते ।
रुच्छीर्षतदनुशिखातनुत्रमस्तं पार्श्वद्वन्द्वसकटि
ष्टम्भसूत्रं पुक्तं । वक्ष्ये मंत्रस्यास्य वीजं सशक्तिचक्री
शक्री वामनेत्रप्रदीपः । सप्रयुम्नो वीजमेतत्प्रदि
ष्टं मंत्रः प्रायुम्नो जगन्मोहनोऽभ्यं । हे सोमे दो वक्र
वृत्ताभ्युपेतः पोत्रीनेत्राय त्वितोऽसौ युगाणी । प्रो
क्ता शक्तिः सर्वगीर्वाणा वृन्दैर्बन्धुस्यार्थे बलभाकाम
देयं । विनियोगोऽस्य मंत्रस्य पुरुषार्थचतुष्टये । कृ
ष्णः प्रकृतिरित्युक्तो दुर्गापिष्ठात् देवता । गोपाय
तिसकलमिदं गोपायति परमप्रभां समिति गोपी
प्रकृतिस्तस्या जाते जन इति महदादिकं पृथिव्यंतत्
प्रनयो गोपीजनयोः समीरणादप्रयत्नतो व्याप्ताव
ल्लभ इत्युपदिष्टं सात्त्वानन्दनिरंजनं ज्योतिः स्वाहेति
स्वात्मानं गमयामीति स्मृते जसेतस्मै यः कार्यकार

क्रम
दी.का.
५

गोशः परमात्मेत्युक्तैकतास्यभवेत् । अथवागोपी
जनइतिसमस्तजगदवनशक्तिसमुदायः । तस्य
स्वानन्यस्वामीवल्लभइतीहनिर्दिष्टः अथवात्र
जमुवतीनोदयितायजुहोमिमोमदीयमपि । इत्य
प्येत्तसमस्तवस्तुणिसगुणोसमस्तसम्पत्तैः । १ ।
कृषशाहः सत्ताथोणश्चानन्दात्मकस्ततः कृष्णः ।
भक्ताचकषणादपितद्वर्णत्वाच्चमंत्रमयवपुषः
गोः शब्दवाचकत्वाजज्ञानंतेनोपलभ्यतइतिगोवि
न्दः । वेत्तीतिशब्दराशिगोविन्दोगोविचारणादपि
नोक्तः । एतेऽभिसुखेऽनुक्रमतस्तूर्प्यविभक्त्यामं
त्रात् पूर्वमन्मथवीजादपयश्चात् । स्यातोचेदष्टा
दशवर्णोमनुवर्णोऽगस्त्यादगस्त्योवाञ्छितचिंताम
णिरेषः । पूर्वप्रदिष्टेमुनिदेवतेस्यछन्दस्तुगाय
त्रासुशान्तिसंतः । अंगानिमंत्राणचतश्चतुर्केर्ध
र्मावसानानिपुणार्णमस्तु । वीजंशक्तिः प्रकृति
विनियोगश्चापिपूर्ववदमुष्य । पूर्वतरस्यमनो
रथकथयामिन्यासमाखिलसिद्धिकरं । व्यापण्या
योहस्तयोर्मंत्रमेतद्वीत्येपाश्चैतारुरुद्धेबुधेन ।
न्यासोवर्णोस्तारयुगमांतरस्यैविन्दतंसैर्हीदकृत्यै
विधेयः । शाखासुत्रीणिपर्वीणपथिदशासुष्टयम्

क्षिणं गृह पूर्ववा मां गृहावसानं न्यसत्त विष्णु
दधीः सृष्टि रुक्ता करस्या । अंगुष्ठ द्वन्द्व पूर्वास्थि
निरुभय करे संसृति र्हीम पूर्वो दक्षो गृह्णाति कै
तत्र यमपि सृजति स्थित्युपेतं च कार्यं । ततः
स्थितिक्रमाद्भयोदशां गकानि वित्यसेत् । मदे
गपंचकं तथा विधिः समीरितः करे । पुटितै
र्मनुनाथमात्कारै रभिवित्यस्य सविन्दुभिः
पुरोवत् । अनुसंस्तुति सृष्टि मार्गभेदाद्दृष्टाता
ज्ञानि च मेव वर्णभोजि । संस्तुता वतु गतो मनु
वर्यः सृष्टिवर्त्मनि भवेत् प्रतिचातः । उद्भूतिः
खलु पुरोक्तवदेवां न्यासकर्म कथयाम्यथुना
हं । महीसलिलपावकानिलवियंति गृहीम
हान् पुनः प्रकृति पुरुषोपर उमानि तज्ज्ञान्यथ ।
पदान्धु हृदयास्यकान्यथित्व पंचमथ्येद्वयं त्र
यं सकलगण उतो न्यसत्त तद्विपर्यासतः । उम
तमोऽयं न्यासः संशोक्तस्तत्त्वदशकपरिकूल
प्रः । कार्योऽन्येषा पिसभिर्गोपालकमनुश्रुत
दिति फलसिद्धे । आकेशादापादादोर्भाधुवप्र
दितमनुवरं न्यसेद्दुषि विष्णुः । मूर्धन्यक्षणाः
श्रुत्योर्ज्ञाणमुख हृदयजठराशिवजानुपतस

क्रमः
दी.का
६

तथाताराणित्यसेत् । उक्तासृष्टिः शिष्टैः स्थितिरपि
मुनिभिरभिहिता ह्यदादिमुखान्तिका । संहारोऽङ्गा
दिमूर्ध्नी तत्स्वितयमिदमिति विरचयेच्च सृष्टिमनु
स्थितिं । न्यासः संहारोऽतीतमस्करिवैखानसेषविहि
तीऽयं । स्थित्यंतो गृहमेधिषु सृष्ट्यंतो वर्णिनामिति
पाहुः । वैराग्ययुजिगृहस्ये संहारं केचिदाहुराचा
र्याः । सहजानौवनवासिनि स्थितिं च विद्यार्थिनो
सृष्टिं शिरसि विहिता मथासैवादिता तर्जनीकान्वि
ता । अवसिरहितो गुह्याज्येष्ठान्वितो पकनिष्ठिका ।
नसिचवदने सर्वाः सज्यायसी ह्यदितर्जनी । नेस
र्वाः सज्यायसी ह्यदितर्जनी । प्रथमजयुता मथा
नाभौ अवसि विहिताः शिवे । तात्रवांगुलयोर्जीवोः
सांगुह्यास्तपदहये । स्थानाणीयोर्विनियमो नांगुलि
स्थानयोर्भवेत् । वक्ष्यपरं न्यासवरं भृत्यभियं भूति
करं । मंत्रः दशावृत्तिभयं गुप्ततमं मंत्रिवरैः । आथा
रखजनाभि हृद्गलमुखो मोरुहये कंथ रानाभ्योः
कुक्षि हृदो रुरोजयुगले पार्श्वे परश्रोणिषु । कास्या
दिशुतिनः कपोलकरपत्तन्यग्रशाखासुके तस्या
च्चादिदिशा समूर्द्धिण सकले दोमोश्च सकुशोस्त
था । शिरोऽस्यास्य कंठाख्य हृत्तन्दकन्या न्युजानुप्र

पत्नित्यमणीतनूत्यान् । त्वसेच्छ्रोत्रगण्डोपाव
 क्षोजपार्श्वस्फिगरुस्यलंजानुजंघात्रिपुच्छ । इतिक
 स्थितंविभूतिपंजरं सकलसुखार्थधर्ममोक्षदं । न
 वनरुणीमनोऽञ्जनं । हरिचरणामुजभक्तिवर्द्धनं ।
 स्फूर्तयेऽथास्यमंत्रस्यकीर्त्तयेमूर्तिपंजरं शान्तिग्रह
 विषारिज्जंकीर्त्तिष्ठीकांतिपुष्टिदं । केशवादियुगधर
 कर्मूर्तिभिर्धानैर्वर्त्मिहिरान्नमोऽन्निकान् । द्वादशा
 क्षरभवाक्षरैः स्वरैः स्त्रीवर्णरहितैः क्रमान्त्रसेत् ।
 भालोदरहृद्गलकूपतलेवामेतरपार्श्वभुजांतगले ।
 वामत्रयष्टककुक्षतथामूर्धन्यथषड्युगवर्णम
 नुचैतन्यामृतवपुरर्ककोटितैजामूर्धस्योवपुरविले
 सवासुदेवः ऊयस्यंसुविमलपायसीवासिकं व्यामो
 तिप्रकटितमंत्रवर्णकीर्णं । सृष्टिस्थितीदशपंचांग
 युगंमुत्यादिकंत्रितयंकास्यहृतसुविन्यस्यतृग्रथ
 पित्वाचमुद्रं । भूयोदिशांदशकंवथनीयं । तारंहा
 र्द्वैविष्णुमूर्त्तीश्वशांतीमांसाणोतेवारमथेसुदेवाः ।
 षड्द्वन्द्वाणोमंत्रवर्यः सउक्तः साक्षाद्वारंमोक्षपूर्णाः
 सगम्यं । पात्रयममित्राख्यावरुणोभुभगाविवस्व
 दिन्द्रयुताः पूषाहृरपर्यन्तोत्वष्टाविस्रश्चभानवः
 प्रोक्ताः । अथयुगलरन्ध्राण्यस्यार्हमनोर्न्यासतंत्रुवे

क्र.
दी.का.
७

रचयत्करद्वन्द्वेपंचांगमंगुलिपंचके । तनुमनुमनु
व्यापथायविशःप्रणवंसकृत्तनुजलिपयोत्पत्त्याभू
यःपदानिसादरं । कचभुविललाटभुयुग्मांतप्रवणा
सिगुगलवदनग्रीवाहृत्नाभिकल्पभयान्मुष । त्वस
तसितपीर्जनंघोरहराणिशिरसिधुवंतयनस्यद्गुह्यो
विषर्पयेत्यदपंचकं । पंचगानित्यसेद्भूयोमुत्पादीन
पत्यत्सर्वतल्यपूर्वेणायोवक्ष्येमुद्रावधामन्वोर्धाःसुः
प्रतंगुष्ठाञ्जवोहस्तशाखाभवेन्मुद्रारूपदयेशीर्षकेच ।
अयोःद्गुष्ठाखलमुष्टिःशिखायांकरद्वन्द्वंगुलयोवर्म
णिस्तुः । नाराचमुष्ठाङ्गतवाद्गुग्मकांगुष्ठतर्ज्जनुदि
तोयनित्तु । विश्वविषक्तःकथितास्तुमुद्रायत्राक्षिणी
तर्ज्जनीमथमेऽत्र । ओष्ठेवामकरांगुष्ठोलग्रस्तस्यक
निष्ठिका । दक्षिणांगुष्ठसंयुक्तातत्कनिष्ठाप्रसादिता ।
तर्ज्जनीमथमानामाःकिंचित्संकुचचालिताः । वेणु
मुद्रेहकथितासुगुप्ताप्रेयसीहरेः । नोच्यतेऽत्रप्रसि
द्धत्वात्माश्रीवत्सकौस्तुभाः । उच्यतेऽसुतमुद्राणां
भद्राविल्वफलाकृतिः । अंगुष्ठेवाममुद्राणितमितर
करांगुष्ठकेनाथवज्रातस्याग्रेपीडपित्वांगुलिभिरपि
चतावामहस्तांगुलीभिः । वज्रागाढंरुदिस्थापयत्
विमलपीर्वाहरत्मारबीजंविल्वाख्यामुद्रिकेवास्फुट

मिहकथितागोपनीयाविधिज्ञैः । मनोवाणीदेहैर्य
दिहचपुगवापिविहितं त्वमत्यामत्यावातमखिलम
सौकुम्भतचयं । इमां सुद्रो जातन्तपयति नरसंस्वर
गणानमंत्यस्याधीना भवति सततं सर्वजनता । प्र
णवरुदावसाने सचत्रयि सुदर्शनं तथा संपदं । उ
क्ता फडंतमनुना कलयेत्तनुना स्वमुद्रया दशहरि
तः । इति विधाय समस्तजगज्जनि स्थिति विनाशवि
धानविशारदं । शुतिविस्तृतमजं मनुविग्रहं स्मर
त्तगोपवधूजनवल्लभां इति क्रमदीपिकायां द्विती
यः पटलः २ ॥ अथ प्रकटसौरभोद्गलितमाधिको
कुल्लसत्सूननवपल्लवप्रकरनप्रशाखैर्दुर्गैः ।
प्रकुल्लनवमंजरीललितवल्लरीवेष्टितैः स्मरेच्छि
शिरितं शिवंसितमतिस्तुहन्दावनं । विकाशिसु
मनोरसास्वदनमंजुलैः संवरच्छिलीमुखमुखोद्ग
तैर्मुखरितान्तरं कंकणैः । कपोतशुकशारिकापर
भृतादिभिः पत्रिभिर्विगवितमितस्ततो भुजगशक्र
न्त्याकुलं । कलिन्ददुहितश्चलल्लहरिविमुखां वा
हिभिर्विनिद्रसरसीरुहोदररजश्च योद्गसरैः । प्रदी
पितमनोभववजविलासिनीवाससां विलोलन
परैर्निषेवितमनारतं मारुतैः । प्रवालनवपल्ल

क्र.
दी.का.
८

वंसरक्तच्छन्देवजमौक्तिकप्रकरकोरकंकमलरा
गानाफले । स्थविष्ठमखिलर्तुभिः सततसेवितं
कामदं । तदंतरापिकल्पकोत्रिपसदंचितंचिन्तयेत् ।
सहेमशिखरावलेरुदितभातुभास्वरामथेऽस्य
कनकस्थलीमस्ततशीकराश्राविणः प्रदीप्तमणि
कुहिमांकुसुमरेण पुंजीज्जलांस्मरेत् पुनरतन्द्रितो
विगतषट्तरंगावुधः । तद्रत्नकुहिमनिविष्टमहि
ष्ठयोगपीठेऽष्टपत्रमरुणंकमलं विचिंत्य । उद्यदि
रोचनसरोचिरसुष्यमथे संचिन्तयेत्सखनिविष्ट
मथो मुकुन्दं । सूत्रामरत्नदलितं जनमेघपुंजप्रत्य
ग्रनीलजलजन्मसमानभासं । सुस्निग्धनीलचनकुं
चितकेशजालं राजन्मनोज्ञशितिकंठशिखण्डं ।
रोलम्बलालितसरदुमस्तनकल्पितोत्तंसमुत्कचन
वोत्पलकर्णपूरं । लोलालकस्फुरितभालतलप्रदी
प्तगोरोचनातिलकमुज्ज्वलचिन्तिमानं । आश्रणीशा
रदगतांकशशांकविम्बकोताननंकमलपत्रविशा
लनेत्रम् । रत्नस्फुरन्मकरकुण्डलरश्मिदीप्तगण्ड
स्थलीसुन्दरमुन्नतचारुतामं । सिन्धुसुन्दरतराय
रमितुकुन्दमन्दारमन्दहसितचुतिदीपिताशं । व
न्यप्रवालकुसुमप्रचयावकल्पयैवेयकोज्ज्वलम

नोहरकम्बुकंदं । मत्तभ्रमद्भुमरज्जुविलम्बमान
संतानकप्रसरदामपरिष्कृतांसं । हारावलीभगण
राजितपीवरोरोयोमस्थलीलसितकौस्तुभभानुमं
ते । श्रीवत्सलक्षणसुललितमुन्नतांसमाजानुपी
नपरिहृतसुजातवाहं । श्रावत्युरोदरमुदारगभी
रनाभिभंगोगनानिकरमुंजलरोमराजिं । नानाम
णिप्रचटितांगदकंकनोर्मिग्रैवेयसारसननूपुर
तुन्दवत्यं । दिव्यंगरागपरिपिंजरितांगयाष्टिमापी
तवसुपरिवीजनिमित्तस्वविम्बं । चारुरुजानुमनुवृ
त्तमनोज्ञजंघंकांतोन्नतप्रपदनिन्दितकूर्मकांतिं ।
मणिकादर्पणलसन्नखराजिराजद्रन्तागुलिच्छद
नसुन्दरपादपद्मे । मत्स्यांकुशाविदरकेतजवाज्ञ
वज्रसंलक्षितारुणतरंगितलाभिरामं । लावण्य
सारसमुदायविनिर्मितांगसौन्दर्यनिन्दितममो
भवदेहकांतिं । आस्फारविन्दपरिपूरितवेणुरन्य
लोलत्करांगुलि समीरितदिव्यरागैः । शश्वद्भवी
कृतविक्रष्टसमस्तजंतु संतानसंततिमनेतमु
खासुराशिं । गोभिमुखामुजविलीनविलोचना
भिरूयोभरस्वलितमंथरमन्दगाभिः । दंताग्रदष्ट
परिशिष्टतृणांकुराभिरालम्बितधिलताभिर

क्र.
दी.का.
५

थाभिधीतं तत्प्रसवस्तनविह्वलपूर्णनिश्च लास्याव
गाटक्षरितफेनिलङ्घ्यमुग्धैः । वेणुप्रवर्जितमनोह
रमन्दगीतिदत्तोच्चकर्णयुगलैरपितार्णकैश्च । प्रत्य
य शृंगमृदुमस्तकसंप्रहारसंरम्भवलानविलोलख
राग्रपातैः । आमेडुरैर्वहलसास्त्रगलैरुदग्रपुच्छैश्च व
त्सतरवत्सतरीनिकायैः । हम्वारवक्ष्यमितदिग्वलयै
र्महद्भिरस्पृक्षभिः पृथक्कुङ्जरभारविनैः । उत्तमिहस्तु
तिष्ठतीपरिपीतवंशध्वानामृतोद्धतविकाशिविशालचो
णैः । गोपैः समानगुणशीलवयोविलासवेशैश्चमूर्च्छि
तकलस्वनवेणवीणैः । मन्दोच्चतालपटुगानपरेर्वि
लोलदोर्वल्लरीलसितलास्यविधानदत्तैः । जंचोतपी
वरकटीरजतीनिवद्धव्यालोलकिंकिणिचटारणितैर
टङ्गिः । मुग्धैस्तारक्ष्यनखकल्पितकंठभूषैरव्यक्तमंजु
वचनैः पृथुकैः परीतं अथसुललितगोपसुन्दरीणां
पृथुनिविधीषतितम्बभारमंथराणां गुरुकुचभरमं
गुरविलयत्रिवलिविज्जमितरोमराजिभाजां । तद
तिरुचिरचारुवेणवाद्यामृतरसपल्लवितंगजां त्रि
पस्य । मुकुलविसरम्परुटरोमोद्गमसमलंकृतगा
त्रवल्लरीणां उदितरुचिरहासचन्द्रातपपरिजम्भि
तरागवारिराशोः । तरलतरतरंगभंगविपुटप्रकर

समप्रमविदुसंततानां । तदनिरुचिरमन्दचिल्लिचा
पचुतनिशितेक्षणमारवाणदृष्ट्या । दलितसकल
मर्मविह्वलागपरिस्तडः सहवेपथुवधानां । तद
तिसुभगकमरूपशोभास्तरसपानविधातलाल
सानां । प्रणयसलिलपूरवाहिनीनामलसविलोल
विलोचनासुजजानां । विसंसक्तवरीकलापविग
लकुलप्रसूनस्रवात्माधीलम्पटचंचरीकचटया
संसेवितानां मुहुः । मारोन्मादमदसवलकडगिरा मा
लोलकांचुच्छसनीवी विस्मयमानचीन सिचयांता
विर्नितस्वविषां । स्वलितललितपादाम्भोजमन्दा
भिचातक्कणितमणितलाकोज्जाकुलाशामुखानां ।
चलदथरदलानांकुचलतपद्मलादिद्वयसरसिरु
हानामुल्लसकुण्डलानां । द्राविष्टप्रसनसमीरणा
भितापप्रसन्नानीभवदरुणोष्टपल्लवानां । नानोपा
यनविलसत्करासुजानामालीभिः सततनिषेवि
तंसमेतात् । तामामायतलोलनीलनयनव्याकोष
नीलोत्पलस्रग्भिः संपरिपूरिताविलतनुं नानावि
लासास्पदं । तन्मूपातनपंकजप्रविलसन्माथीर
सास्वादिनीविभाणंप्रलयोन्मदादिमधुकुमालां
मनोहारिणी । गोपीगोपपशूनांवहिः स्मरेदग्रतोऽ

क्र०
दी० का०
१०

स्वगीर्वाणचरां । विज्ञार्थिनी विरिचित्रितपनशतम
सुसर्विको स्तोत्रपरातद्वदितो मुनिनिकरं वसुथ
र्मवांछयाम्नायपरं । योगीन्द्रनाथपृष्ठे मुमुक्षुमाणा
समापि स्यन्तनकायान् । सव्येसकोतानथयक्षसिद्ध
गत्यर्धविद्यापरचारणांश्च । सकिन्नरानशरसश्च मु
खात्कामार्थिनो नर्त्तिनगीतवाद्यैः । शंखेन्दुकन्द्यव
लेसकलागमसंसौदामिनीततिपिधंगजटाकलापं ।
तत्पादपंकजगतामचलांचभक्तिं वांछंत मुज्ज्वित
तरात्यसमस्तसंगं । नानाविधश्रुतिगुणान्वितस
प्रगगयामत्रयीगतमनोहरमूर्च्छनाभिः । संप्रीण
यंतमुदिताभिरमुं महत्पासंचितयेत्तमसिधात्सु
ते मुनीन्द्र । इति यावात्मानं पटुविषादधीर्नन्दतनयं
पुरोबुद्धौ वाच्यं प्रभृतिभिरनिन्दोपरुतिभिः । यजेद्भू
यो भक्त्या स्ववपुषि वहिष्ठैश्च विभवेर्विधानंतद्भूमोष
यमतलसान्निध्यदमथ । आवचय्य भुवि गोमयाम्भ
सास्थणिरले निजममुत्र विष्टरं । न्यस्य तत्र विहितास्य
दोः म्भसा शंखमसंस्त्रममुना विशोययेत् । तत्र गन्ध
स्रमनाक्षतानथो नित्तिपेडदयमेवमुच्चरन् । पूर
येद्दिमलपाथसासुधीरक्षरैः प्रतिगतैः शिरोऽन्तिकैः
पीठशंखसलिलेषु मंत्रविद्वद्भिर्वासरनिशाकृतौ

क्रमात् । मण्डलानिविषकप्रवोऽक्षरेरर्चयेद्ददनपूर्व
दीपितेः तत्रतीर्थमनुनाभिवाहयेत्तीर्थमुत्सरुचिम
ण्डलात्पुनः । स्त्रीपक्षकमलतोहरिन्तथागालीनीच
शिखयाप्रदर्शयेत् । तज्जलेनयनमंत्रवीक्षितेवर्म
णासमवगुह्यदीर्यजा । मूलमंत्रसकलीकृतन्यसे
दंगकैश्चकलयेद्दिशोऽस्तः । अक्षतादियुतमच्युती
कृतसंस्तृशान्नपत्रमंत्रमष्टथा । किंचनक्षिपत्रवर्द्ध
नीजलेप्रोक्षयेत्त्रिजतुंततोमुना । त्रिःकरेणमनु
नाखिलंतथासाधनंकुसुमचन्दनादिकं । शोखपूरण
विधिःसमीरितोगुप्तापयजनाग्रणीरिह । गंगेचय
मुनेचैवगोदावरिसरस्वतिनर्मदेसिन्धुकावेरिजले
ऽस्मिन्सन्निधिकुरु । पृथतीर्थमनुःप्रोक्तोडरितौच
निवारणः । कनिष्ठोऽष्टकौशक्तौकरयोरितरेतरम् ।
तर्जनीमथमानामाःसंहिताभुग्वर्जिताः सुद्रेषा
गालिनीप्रोक्ताशोखस्योपरिचालिता । अथमूर्धनिमू
लचक्रमथेतिजनाथाताणनायकंसमर्च्य । त्वसन
क्रमतश्चपीठमंत्रैर्जलगंधाक्षतपुष्पधूपदीपैः ।
प्रयजेदथमूलमंत्रतेजोनिजमूलेरुदयेभुवोश्चम
थे । त्रितयंस्मरतःस्मरेत्तदेकीकृतमानन्दचनेत
डिल्लतामं । तत्रेजोऽङ्गैःसावयवीकृत्यविभूत्यांगा

क्र.
दी. का.
११

तंविन्यस्य यजेदासनपूर्वैः । भूषांतैर्भूयोजलगत्यादि
भिरर्च्य कुर्याद्भूत्याद्यंगविधिनावधिमंत्री । भूयो वेणुं
वदनस्य वक्षोदेशे वनमालां वक्षो जोर्ध्वं प्रयजेच्च श्रीव
त्सकौस्तुभं रत्नं । श्रीखण्डनिःस्पन्दविचर्चितांगो मूले
नभालादिषु चित्रकाणि । लिख्यादयो पंजरमूर्तिमं
त्रैरनामया दीपशिखाकृतीनि । पुष्पांजलिं वितनुया
दथ पंचकृत्तो मूलेन पादयुगले तुलसीद्वयेन । मध्ये
रुपारियुगलेन च मूर्द्धिण्यप्यद्वन्द्वेन षड्भिरपि स
र्वतनौ च सर्वैः । श्वेतानि दक्षभागे सितचन्दनपंकि
लानि कुसुमानि । रक्तानि वामभागेऽरुणचन्दन
पंकसिक्तानि । तद्वत्तु धूपदीपौ समर्पयितुं यात्सुधा
रसैः कृत्वा । सुखवासं दत्त्वा समर्चयेत्सुगन्धिपुष्पाद्यैः ।
तामूलगीतनृत्यवाद्यैः संतोष्य च ल्लुकसलिलेन । ब्र
ह्मार्पणाख्यमनुना कुर्यात्स्वात्मार्षणं मंत्री । अथ वा
संकुचितधियामयं विधिं मूर्तिपंजरारव्यः । यथेष्टाद
शालिपिना स्वार्णपदंगैर्वैण्ड्यपूर्वैः प्रोक्तः । सप्रसन्न
मथ नन्दननृजं भावयन्तपत्रमंत्रमनन्यः । सार्धं स
मृत्तियथाविधि संख्यापूरणोत्सयमनं विदधीत । प्र
णवप्रदितं वीजं जप्त्वा प्रातः सहिताष्टकं निजगुरुमु
खादाभ्यानयोगान् अनुक्तमहामतिः सदन्तविदान

द्वात्मा योजयंतं समर्पयेदिति जपविधिः सम्पूज्यो
 क्रोमद्विदितयाश्रितः । यद्गमं भजते विधिन्तरो भवि
 ता सो दयितः शरीरिणा । अपि वाक्कमलैकमन्दिरे
 परमं ते समुपैति नमः । इति श्रीक्रमदीपिकायां तृ
 तीयः पटलः ३ कथ्यते खलु मंत्रवर्ययोः साधने स
 कलसिद्धि साधने । यद्विधा यमुनयो महीयसी सिद्धि
 मीयुरिह नारदादयः । विष्णुप्रथ्वस्तकामप्रभृतिरिष
 चटं निर्मलं गंगारिहं भक्तिं । कृष्णां त्रिपंकेतं रुद्रयुग
 लरजो रागीणी सुद्वहंतं । वेत्तारं वेदशास्त्रागमविम
 लपथं सम्मते सत्सदांते विद्यां यः संविवितसुः प्रव
 णातनुमना देशिकं संश्रयेत् । संतोषयेदकुटिलार्द्र
 तरोत्तरात्मा तं स्वैर्यनैश्च पुष्पाप्यनुकूलवाणा । अ
 हत्रयंकमलनाभपियातिथीरस्तुष्टौ विवक्ष्यतां गव
 थमंत्रदीप्तौ । प्रपंचसारप्रथिता तदीक्षा संस्मर्य
 ते सम्प्रति सर्वसिद्धौ । ऋते यया संतत जायितोऽपि
 सिद्धिं नयदास्यति मंत्रपूगः । अथ पुरोविदधीत भु
 वः स्थलीमपि यथाविधि वास्तवलिख्यः । अंचल
 दोर्मितमंत्रतमण्डपं मष्टावेदिकमारचयेत्ततः ।
 त्रिगुणं तं त्र्युजाकुशमालया परिहृतं प्रकृतिध्वजभू
 धितं । सुखचतुष्कपयस्तुतोरणं सितवितानविरा

क्र.
दी.का
१२

जितमुज्ज्वले । वसुत्रिगुणगुलिप्रमितत्वाजताराय
तेवसोर्वसुपतेरथोककुभिधिष्टमसितुथः । करोतु
वसुमेखलेवसुगणार्द्धकोणे प्रतीच्यवस्थितगजाथ
रप्रमितयोनिसेलक्षिते । ततोमण्डयेगव्यगंधासुसि
क्तेलिवेत्तमण्डलेसम्पगष्टच्छदाङ्गे । सहजत्रयंराशिपी
ठात्रिवीथीचतुर्द्वारशोभोपशोभाप्रियुक्तं । ततोदेशि
कःस्नानपूर्वविधानंविधायात्मपूजावसानंविधिः
स्ववामाग्रतःशंखमण्यर्घ्यपाद्याचमनाद्यानिपात्राणि
संपूरितानि । विधायात्यतःपुष्पगन्धाक्षताचंकरक्षा
लनेष्टतश्चापिपात्रेप्रदीपावलीदीपितेसर्वमन्य
त्सदृगगोचरेसाधनंचादधीत । वायव्यादीशपर्यंत
मर्घ्यापीठस्योद्गोरेवीपंक्तिरादौ । पूज्योऽन्यत्राप्या
म्विकेयःकराङ्गैःपाशैर्दंतैस्तण्णभीतीर्दधानः । आरा
ध्याथारशक्ताद्यमरचरणपावथ्ययोमथ्यभागेयस्मा
दीन्वहिराक्षःपवनशिवगतादित्वथार्स्मादिकोश्च
मथ्येषोषाङ्गविस्वत्रितयगुणगुणात्मव्रजंकेशराणां
मथ्येमथ्येचशक्तीर्नवसमभियजेत्पीठमंत्रेणभूयः ।
ततःशालीन्मथ्येकमलममलास्तण्डुलवरानपिन्यस्य
देर्भीस्तडपरिचक्रुर्वाक्षतयुतान् । न्यस्येत्त्रादक्षिणा
तडपरिकृशानोर्दशकलायकारायणीयायजतत्रच

सुगंधादिभिरिमाः । न्यसेत्कुसुमं तत्र त्रिगुणितलस
त्रैतकलितं । जपेस्तारं धूपैः सुपरिमिलितं जोगकम
यैः । कभायैः कुम्भेऽस्मिन् दंडवसिभिर्वर्णयुगलैस्तथा
न्यस्याभ्यर्च्य स्तदनुत्तमर्णेर्द्वादशाकलाः । एवं संक्
ल्याग्रिमाधाररूपं भातुं तद्वत्कुम्भरूपं विधिज्ञः । न्य
सेत्तस्मिन् दत्तायै समेतं कूर्चं स्वर्णं रत्नवर्णैः प्रदीप्तं ।
अथ क्वाथतोयैः क्षकारादिवर्णै रकारवसानैः समा
पूरयेत्तं । स्वसं त्रिजापावसाने पयोभिर्गीवां पंचग
व्यैर्जलैः केवलैर्वा । कलसजलैः स्मित्व सुयुगसंख्याः
स्वरगणपूर्वा न्यसतु तथैव । उड्यकलास्ताः सलि
लसुगन्धाक्षतसमनोभिस्तदनुयजेत् । उदिच्य कुष्ठ
कुंकुमासु लोहसजटासुरैः । सुशीतमितुदीरितं
हरेः प्रियाष्टगन्धकं क्वाथतोयपरिपूरितोदरे संवि
लोद्भवविधिनाष्टगन्धकं । सोमसूर्यशिखिनां कलाः
एथक्सेव कर्म विनियोजयेत्क्रमात् तत्र दाक्षरभ
वास्तुकादिभिः सादिभिः पुनरुकारजाः कलाः । पादि
भिर्मल्लिपिजास्तु विन्द्याः स्यादिभिः स्वरगणेन ना
दजाः । समावाहनांतेऽसंस्थापनात्प्राग् च स्तत्र त
त्राभिजप्त्वा बुधेन । समभ्यर्च्य तास्ताः एथक् च पाथोः
पथे नूलमंत्रेण कुम्भे यथावत् । सहकारवोधि

क्र.
दि.का.
१३

पनसस्तवकैः शतमनुवलिक्तैः कलसंपिदया
तुषुष्पफलतण्डुलकैरभिषर्ण्य शुभचक्रिकया । अ
भिवेष्टयेत्तदनुकम्भमुखेन वनिर्मलं शुक्रयुगेन युयः
समलंकृतैः चक्रसमादिभिरप्यभिवाहयेत्परतरंच
महः । सकलीविधायकलसस्यमसुं हरिमर्णतत्त्व
मनुविन्यसनेः । परिपूजयेद्गुरु रथावहितः । परिवा
रयुक्तमुपचारगणैः । दत्त्वा सने स्वागतमप्युदीर्घत
थार्च्यपाद्याचमनीयकानि स्नानं च वासं च विभूषणा
निसंगा यतस्मै विनियोज्य मंत्री । गात्रे पवित्रैरथ ग
न्धपुष्पैः पूर्वयजेन्मासविधानतोः स्म । रुष्टिस्थिती
स्वांगयुगंच वेणुमालामभिज्ञानवराश्च मुखो । मू
लेन चात्मा च नवत्सपूर्य्य समर्चयेदावरणानि भूयः ।
दित्त्वयदा मसुदामौ वसुदामः किं किनीच समृज्याः ।
तेजोरूपास्तद्वदहिरंगाणि च केशेषु समभियजेत् ।
इतवहनिर्ऋतिसमीरणशिवदित्त्वरुदयादिवर्म
पर्यंतं । पूर्वादिदित्त्वतोः संक्रमेण गन्धादिभिश्च
उमनाः । मुक्तेन्दुकांताकुवलयहरिणीलङ्घनाशसम
प्रभाः प्रमदाः । अभयवरस्फुरितकराः प्रथानतनवोः
द्भुदेवताः स्मर्याः । कक्किण्णायामहिषीरक्षौ समू
जयेद्दलेषु ततः । दक्षिणकरधृतकमलावसूपुरि

नसपात्रमुद्रितामकराः । रुक्मिण्यस्यासत्यासना
प्रिजित्पाह्वयासनन्दाच । भूयश्चमित्रविन्दसुलक्ष्म
णाञ्जनासुशीलाच । तपनीयमारकताभाः सुसि
तविचित्रास्वरादिशश्चैताः पृथुकुचभरालसंग्यो
विविधमणिप्रकरविलसिताभरणाः । ततोयजे
दलाग्रेषुवसुदेवंचदेवकी । नन्दगोपंयशोदांचव
लभद्रं सुभद्रिको । गोपालगोपीश्च गोविन्दविली
नमतिलोचनाः । ज्ञानमुद्राभयकरोपितरोपीतपा
ण्डरो । दिव्यमाल्यास्वरालेपभूषणो मातरौ पुनः ।
धारयंतौ च वरदं पायसापूर्णपात्रकं । अरुणश्याम
लैहारमणिकुण्डलमण्डिते । वलः शोखेन्दुधवलो
मुषलेलांगलंदयत् । हालालीलो नीलवासाहेला
वानेककुण्डलः । कलापश्यामलाभद्रासुभद्राभद्र
भूषणा । वराभययुतापीतवसनारूटयौवना ।
वेणुवीणावेत्रयाष्टिशोखेष्टंगादिपाणयः गोपागो
पश्चविविधोपायनात्रकरासुजाः । मन्दरादीश्च त
हास्ये पूजयेत्कल्पपादयान् । मन्दारसंतानकपारि
जातकल्पडुमाख्यान्हरिचन्दनंच । मथ्ये चतुर्दित्त्व
पिवांछितार्थदानैकदत्तान्फलनमृणावान् । ह
रिहव्यवाहतराणि जलपाटपां पतिवायुसोमशिव

क्र.
दि. का.
१५

शेषपञ्चजान् । पूजयेत्स्वदित्समलथीः स्वजात्यथी
स्वरहेतिपत्रपरिवारसंयुतान् । कपिशकपिल
नीलश्यामलम्बेतभ्रमामलसितशुचिरक्तावर्ण
तोवासवाद्याः । करकमलविराजत्स्वायुधादिव्यवे
शाविविधमणिगणौघप्रस्फुरद्भूषणात्माः दम्भो
लिशक्त्यभिधदाउक्ताणपाशचण्डांकुशाह्वय
गदात्रिशिखाविपद्माः । अर्घ्यावहिर्निजसुलहि
तमौलिपुक्ताः स्वस्वायुधाभयसमुद्यतपाणिपद्माः
कनकरजततोयदाभ्रचम्पारुणाहिमनीलजवाप्र
वालभासः क्रमतश्चेरुचातवज्रपूर्वोरुचिरविले
पनवस्त्रमाल्यभूषाः । कथितमावृत्तिसप्तकमचु
तार्चनविधावितिसर्वसुखावहे । प्रयजतादयवा
गपुरन्दराशानिमुखैस्त्रितयावरणोत्तिदं । इत्यर्च
यित्वाजलपुष्पगन्धैः कृष्णाष्टकेनाप्यथकृष्णपूजां
कुर्याद्दुधस्तानिसमाह्वयानिवक्ष्यामि तारादिनमो
ऽन्निकानि । श्रीकृष्णोवासुदेवश्चनारायणसमा
ह्वयः देवकीनन्दनयडुष्टेष्टोवास्मै य इत्यादि । अ
सुराक्रांतशब्देभारहारीतिसप्तमः । धर्मसंस्था
पकश्चाष्टौचतुर्थ्यन्ताः क्रमादिमे । एभिरेवाथवा
पूजाकर्तव्याकंसवैरिणः । संसारसागरोत्तीर्णैः

सर्वकामाप्तये बुधैः । सारंगारे च तविलुलितैर्जर्जरैः
संविकीर्णैर्गुण्वाद्यैश्च नपरिमलधूपमापाद्यमंत्री ।
दद्यान्नीचैर्दंतुजमयनायापरेणाथ दोस्त्राचंदोगत्यास्ततकुसुमकैरर्चितं वादमानः ।
उद्यद्दीपं सुरभिस्तसं सित्तकर्पूरवर्त्नी दीपं दृष्ट्वा
यतिविशदधीः पादपर्यंतमुच्चैः । दत्त्वा पुष्पांजलिमपि विधाया र्पयित्वा च पाद्यमाचामं कल्पयेत्त
द्विमलमतिरघोस्वर्णपात्रे निवेद्यं । सुरभितरेण
उग्रहविषासुष्टेन सितासमुपदेशकैरुचिररुचयविचित्ररसैः ।
दधिनवनीतनूतनसितोपलापूपलिकास्ततुडनारिकेलकदलीफलपुष्परसैः ।
अस्रोक्षितं तदरिमुद्रिकयाभिरक्ष्णवायव्यतोयपरिशोषितमग्निदोषाणां ।
संदह्य वामकरसौथरसाभिपूर्णे मंत्रास्तीकृतमथाभिस्तृप्त्यजप्यात् ।
मनुमष्टशः सुरभिमुद्रिकया परिपूर्णमर्चयत्त गन्धमुखैः ।
हरिमर्षयेदथ कृतप्रसर्वाजलिगन्धतोः स्पर्शिसरे च महः ।
वीतिहोत्रदयितं तमुच्चरन्मूलमंत्रमथ निक्षिपेज्जलं ।
अर्पयेदस्तत्तत्कं हविर्दीपुजासकुसुमं समुद्धरन् ।
निवेदयामि भवते जघाणोदं हविर्हरे ।

क्र.
दि.का.
१५

निवेद्यार्पणमंत्रोऽयं सर्वांश्च सनिजाख्यया । प्राप्तमु
द्रां वामदोष्माविकचोत्पलसन्निभं । प्रदर्शयन्द्दि
णोनप्राणादीनां च दर्शये । स्फुटोक्तनिष्ठोपकनिष्ठि
के द्वे स्यांश्च मूर्द्धाप्रथमे तमुद्रा तथा परा तर्ज्जनिम
थमे स्यादनामिका मथमिके च मथ्या । अनामिका
तर्ज्जनिमथमे स्यात्तद्वच्चतुर्थी सकनिष्ठिका स्ताः ।
स्यात्पंचमी तद्वदिति प्रदिष्टा प्राणादिमुद्रा निजमं
त्रयुक्ताः । प्राणापानव्यानोदानसमानाः क्रमाच्चतु
र्थीयुक्ताः । ताराधारावध्यावेडाः कृष्णाध्वनस्तत्र ते
मनवः । ततो निवेद्य मुद्रिको प्रथानया करद्वये ।
स्फुटान्ननामिको निजं मन्त्रं जपन् प्रदर्शयेत् । नन्दजो
हस्तु मनुविन्दुयुक्तं तिपार्श्वरामरुदवात्मने निच ।
रुदडे युतं निवेद्य मात्मभूर्मांसपार्श्वमनिलस्तथा
सिषुक । मंडलमभितो मंत्री वीजां कुरभाजनानि वि
न्यस्य पिष्टमयानपि दीपान् च तपूणां विन्यसेत् रुदी
प्रशिखान् । अथ संस्कृते जतवहेऽमलपीरभि
वाह्यसम्पराभिपूज्य हरिं । जुहुयात्सिताहृतयु
तेन पयःपरिसाधितेन सितदीधितिना । अष्टो
त्तरं सहस्रं होमं समाप्य पुनर्वर्त्तितं दद्यात् । राशि
षधिनाथेभ्यो नक्षत्रेभ्यस्ततश्च करणेभ्यः । सम्पा

यपानीयसुधांसमर्प्य दत्त्वा मभ उवाच सुखार्चिरास्ये ।
नैवेद्यमुह्यन्निवेद्यविषकुसेनायस्यीमुपलिप्य भू
यः । गण्डुषदंतपवनाचमनास्यहस्तमृज्याबुलेपमुख
वासकमाल्यभूषा । तामूलमप्यभिसमर्प्य सुवाच नृ
त्यगीतैः सुतप्तमाभ पूजयातासुरेव । गत्यादिभिः स
परिवारमथार्च्य मस्मै दत्त्वा विधाय कुसुमांजलिमाद
रेण । स्नुत्वा प्रणम्य शिरसा चूलकोदकेन स्वात्मानमि
र्पयत्ततश्चरणान्मूले । इतः पूर्वप्राणबुद्धिदेहधर्मा
धिकारतो जायन्त्वमसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा कर्म
णा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिष्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृ
तं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा । मां मदीयं च सकलं
हरये सम्यगर्पये । ओं तत्सदिति च प्रोक्तो मंत्रः स्वात्मा
समर्पणो । अनुस्मरन्कलसगमच्युतं जपेत्सहस्रकं
मनुमथ साष्टकं बुधः । वप्रमथोदिति जजितः समा
हृती विलाप्य तास्तदपिनयेत्सुधात्मतां । खजतोर
णादिक्कलसाधिगतामपि मण्डलमण्डपकुण्डगतां ।
अभियोज्य चित्तिकलसेकुसुमैः परिपूज्य जपेत्सुनर
स्रुशतं । अथ शिष्यउपोषितः प्रभाते कृतनैत्यः ससि
ताम्बरः सुवेशः । धरणीयनयान्यगोडकूलैर्यितुया
द्विप्रवराक्षरैः प्रत्यै । भूयः परीत्य प्राणिपत्य च दे

क्र.
दि. का.
१६

शिकंतस्मै परस्मै पुरुषाय देहिने । तं विज्ञात्वा परित्यज्य
दक्षिणं दत्त्वा तत्तुं स्वां च समर्पयेत्सुधीः । अथाभिषेकम
एव पेस्रवोपविष्टमासने गुरुविशोधयेदमुं पुरे वशो
घणादिभिः । पीठन्यासावसानं वपुषि विमलधीर्त्य
स्य तस्यासिकायां मंत्रेणाभ्यर्च्य हवीं क्षत कुसुमयु
तां रोचनां केनिधाय अशीर्वादैर्हि जानां पटविशदर
वैर्गीतवादित्रचोषेर्मीगल्यै रानयेत्तं कलसमभिष्ट
तस्तत्समीपं प्रतीतः । तेनाभिनीलमणिरत्नमहोष
धेनयाम्नापरेण परमास्त रूपभाजा । संपूरयन् वपु
रमुष्णततो वितन्नेस्तत्सामरस्यमभिषेचयता द्रव्या
वत् । क्षाये रंजैर्बर्णे रभिपूर्णीतनुस्त्रिरुक्लमंत्रार्णैः ।
परिधृतसिततरवसनदितयोवाचं यमः समाचातः ।
वह्मशः प्रणम्य देशिकनामानं हरि मयोपसंगृह्य ।
तद्दक्षिणतः उपास्तामभिमुखं पकायमानसः शिष्यः ।
न्यासैर्यथाविधितमच्युतसाधियाय गन्धाक्षतादिति
रलेकृतवर्षाणोऽस्य । ऋषादियुक्तमथ मंत्रवरं य
थावदब्रुवा विशो गुरुरनर्च्यं मवामकर्णे । गुरुणा
विधिवत्प्रसाधितं मनुमहोर्द्धं शतं प्रजप्य भूयः । अ
भिवन्द्य ततः पृणोत्तसम्पुक्कसमयानभक्तिवरावन
ममूर्तिः दत्त्वा शिष्याय मनुं न्यस्वाय गुरुः कृतात्म

यजनविधिः । अष्टोत्तरसहस्रं स्वशक्तिहा नवा
मयेजप्यात् । कुम्भादिकंच सकलं गुरवे समर्प्य संभो
जयेद्दिजवरानथ भोज्यजातेः । कुर्वन्त्यनेन विधिना य
श्चाभिषेकं ते सम्पदां तिलयने हित एव धन्याः । सैत्ति
पकिंचिद्दत्ता दीक्षा संस्मरणाय विशदयिष्ये । एनो
प्रविश्य मंत्री सर्वांस्तत्रान्येज्जुहोत यजेच्च । इति श्री
कर्मदीपिकायां चतुर्थः पटलः ५ चैत्रे कृतैः तन्मासि
कर्मोच्छ्रयक्षे पुण्यर्क्षे भूयो देशिकस्याप्यदीक्षा । तेना
नुत्तातः पूर्वसेवां द्वितीये मासि द्वादश्यामारभे चाम
लायं । कृत्वा स्नानाय कर्म देहाच्च नो जेवर्मा प्रित्य प्रा
गीरितं मंत्रमुच्यते । सुडोमौनी ब्रह्मचारी निशाशी जा
प्याच्छांतात्मा सुक्लपमाक्षदा म्ना । तनु सुषुप्तांगोषु
ताभ्यः प्रयच्छन्ना संभूते सुप्रोद्ध हंश्चानुकम्प्यो । मंत्रा
धिष्ठातृदेवतां वन्दमानो डुर्गो डुर्गो यथा तमातुं गुरुं
च । कुर्वन्नात्मीय कर्मवर्णा प्रमथ्ये मंत्रं जपाद्भिः
स्नानकालेऽभिषिंचेत् । आचमनपापयस्तत्र संख्या
प्रजप्रेभुं जानश्चान्ते सप्तजप्रे जलायं । प्रजपेदयु
तचतुष्के दशाक्षरं मनुवरं स्य कृकर्मशः । अष्टाद
शाक्षरं चेदयुतद्वयमित्युदीरिता संख्या । शाकं मू
लं फलं गोक्षनं भवदधिनी भैक्षमन्त्रं च शक्त्यौघा

क्र.
दी.का.
१७

नवेत्यदानः क्षितिधरप्रितरादौ क्रमात्स्या नभेयत् ।
एकं चैषामशक्तौ गदितमिहमया पूर्वसेवाविधानं
निर्हन्तेः स्मित्युनश्च प्रजपतविधिवत्सिद्धये सायकेशः ।
देहाच्च नोते दिनशो दिनादौ दीक्षोक्तमात्मान्यतरं वि
धानं आश्रित्य कृत्स्नं प्रयजेद्वि विक्तेगेहेति वृत्तज्ञतपो
षभोजी । दशलक्षमक्षयफलप्रदं मनुं प्रतिजप्य नि
र्मलमतिर्दृष्टाक्षरं । जडयाद्गुणमधुसंस्तुते न वै
रुणास्तु जैर्दृतवहेदशा युतं । सुधिरयुगलवर्णं चे
न्मनुं पंचलक्षं प्रजपत जडयाच्च प्रोक्तकलत्पार्दुल
क्षं । अमलमतिरलाभे पायसैरस्तु जानां सहितं च त
सिताक्तैरारभेदो मकर्म । अशक्तानां होमे निगमर
सनागेन्द्रगणितोजपः । कार्योवेति द्विजत्पविशा
माद्गरपरे । सहो मध्ये देवांसमश्नुजयो होमराहि
तीय उक्तो वर्णानां सखलु विहितस्तच्चलदृष्टो । यं
वर्णमाश्रितो यः शूद्रः स च तत्तत्तु भुक् विहितं । वि
दधीत जपं विधिच्छ्रद्धावात्तन्मक्तिभावनमृतनुः । ७
नरभिषिक्तो गुरुणा विधिवद्विष्णाण्यदक्षिणां तस्मै ।
अभ्यवहार्यं च विष्णाविभवेः संप्रीणयेच्च भक्तियुतः
इति मेव वरहितया न्यतरं परिसाध्य जपादिभिरस्य
तथीः प्रयजेत्सवनत्रितये दिनशो विधिनाप्यमुकु

नममन्दमतिः अथ श्रीमदुद्यानसंवीतहेमस्यलो
भासिरत्नस्फुरन्मण्डयोतः । लसत्कुल्यवृक्षाथउद्दी
प्ररत्नस्यलायिष्ठितामोजपीठायिरुटं । महानील
नीलाभमत्पन्नवालं गुडस्निग्धवक्रांतविस्त्रस्तके
शं । अलिवातपर्याकुलोत्फुल्लपद्मप्रसुग्यानने
श्रीमदिन्दीवराक्षं । चलत्कुण्डलोत्प्लासिसंफुल्लग
ण्डसुयोगंसुशोणापरसुस्मितास्याश्रुतेकाशमर
शम्बुलसत्कण्ठभूषालसन्तवहन्तनखंपौण्डरीकं ।
सतुङ्गधरोरःस्थलेयेवुधल्यासुपुष्पांगमष्टापदा
कल्पदीप्तं । कटीरस्थलेचारुजंजातयुग्मेपिनडं
कणकिंकिणीजालदाम्ना । हसन्तं हसदनुजीव
प्रसूनप्रभापाणिपादास्तुजोदारकोन्या करेदक्षिणे
पायसंवा महस्तेदधानंनवंसुद्धहैयंगवीनं । म
हीभारभूतामरारातिमुद्यानतः । पूतनदीनिह
संप्रवृत्तं । प्रभुंगोपिकागोपगोहृन्दीतंसुरेन्द्रा
दिभिर्वन्दितं देववृन्दैः । प्रगोपूजयेद्देवतुल्यवि
स्रतदंगेन्द्रवज्रादिकैर्भक्तिनम्रः । सितामोचहैय
गवीनैश्चदभाविमिश्रेणदौग्येनसंप्रीणयेत्तं । इति
प्रातरेवाचयेदच्युतं योनरः प्रत्यहं शशादिलिका
युक्तः । लभेत्सोऽचिरेणैवलक्ष्मीसमग्रामिह प्रे

क्र.
दी.का
१५

तपसुधेपरंथामभूयात् । अहोर्मुवेःतुदिनमित्य
भिपूज्यशेरिंदभायवागुडयुतेननिवेद्यतोयैः । श्री
मन्सुखिसमनुतर्पचतधियातंजय्यात्सहस्रमय
साष्टकमादरेणमथान्दिनेजपविधानविशिष्टरू
पंवन्द्यसुरर्षियतिविचरमुख्यवृत्तैः । गोगोपगो
पवनितानिकरैपरीतंसाद्वायुदच्छविसुजातमनो
हरंगं । नायूरपत्रपरिकल्पवतंसरम्यथामिल्ल
मुल्लसितविल्लिकमस्तुजाहं । पूर्णेन्दुविस्ववदनं
मणिकुण्डलश्रीगणेशनासमतिस्तदरमन्दहा
सं । पीताम्बरंरुविरत्नपुरहारकांचीकेयूरकोर्मि
कटकादिभिरुज्ज्वलांगं । दिव्यातुलेपमपिशंगि
तमेशराजदस्त्रानचित्रवनमालमनंगदीप्तं ।
वेणुंयमंतमयवासकरेदधानेसव्येदरंपशुपय
ष्टिसुदारवेणुं । दक्षेमणिप्रवरमीशितदानदक्षं
थान्तेष्टमर्चयत्तनन्दजमिन्दिरात्यै । दामादिको
गदयितासुरदंष्ट्रिपेन्द्रवज्रादिभिःसमभिपूज्य
यथाविधानं । दीक्षाविधिप्रकथितंचनिवेद्यजा
तंहैमेनिवेद्यत्तपात्रवरेयथावत् । अष्टोत्तरंश
तमयोज्ज्वलात्पयोःतैःसर्पिर्युतैःसुसितशार्क
रयाविमिश्रैः । दद्याद्वलिचनिजदित्सुरर्षियो

गिवर्गोपदैवतगणोभ्य उदारचेताः नवनीतमिलि
तपायसधियाचनोतेजलेर्मुखेजस्य । संतर्प्यजपत्
मंत्रीसहस्रमष्टोत्तरशतत्वापि । अहोर्मथेवल्ल
वीवल्लभंतेनित्यंभक्त्याभ्यर्चयेद्दोनराग्रः । देवाः
सर्वेतेनमस्यंतिशश्वर्त्तेरन्वेतद्वशेसर्वलोकाः ।
मेथायुःश्रीकोतिसौभाग्ययुक्तःपुत्रैर्मित्रैर्गोमही
रत्नधातैः । भोगैश्चान्यैर्भूरिभिःसन्निहाद्योभूया
द्भूयोयामतच्चाचुताखं । तृतीयकालपूजायामा
स्तिकालविकल्पना । सायाह्नेनिशिवेत्यत्रवदंत्ये
केमनीषिणः । दशाक्षरेणचेदात्रौसायाह्नेःछाद
शर्णतः । उभयीसुभयेनैवकुर्यादित्यपरेजगुः ।
सायाह्नेद्वारवत्पात्रवित्रोद्यानोपशोभिते । द्वाष्ट
साहस्रसंख्यातैर्भवनैरपिशोभिते । हेमसारस
संकीर्णैःकमलोत्पलशोभिभिः । सरोभिरमला
म्भोभिःपरीतेभवनोत्तमे । उद्यत्यद्योतनद्योतस
द्भुतौमणिमण्डपे । महाक्षरेसमासीनहेमाम्भो
जासनेहरिं । नारदाद्यैःपरिवृतंआत्मतत्त्वविनि
र्णये । तेभ्योमुनिभ्यःस्वधामदिशोतेपरमक्षरं । ३
न्दीवरनिभंसौम्यपद्मपत्रायतेक्षणं । स्निग्धकुण्ड
लसंभिन्नकिरीटमुकुटोज्ज्वलं । चारुप्रसन्नव

क्र.
दी.का.
१५

१९
दनेस्फुरन्मकरकुण्डले । श्रीवत्सवदसंभ्राजकौस्तुभं
भवनमालिने । काश्मीरकपिशोरकं पीतकौसेयवा
ससे । हारकेयूरकटकरसनाथैः परिस्कृतं । ह्यतवि
श्वम्भराभूरिभारं सुदिजमानसे । शंखचक्रगदाय
मराजद्भजचतुष्टयं । एवेथात्वा च ये तं त्रीं स्यादंगैः
प्रथमावृत्तिः । द्वितीयामहिषीभिस्तृतीयायां सम
चयेत् । नारदं पर्वतं जिह्मं निशब्धं धवदारुकान्
विश्वकसेनं च शैलेयं दिक्ष्वे विनतासुतं । लोके शै
लस्य हरणैः पुनरावराणद्वयं । इति संपूज्य विधिव
त्पायसं च निवेदयेत् । तर्पयित्वा खण्डमिश्रदुग्ध
बुधाजलैर्हरिं । जपेदष्टशतं तं त्रीं भावयन्सुखो
त्तमं । पूजासहोमं सर्वा सुकुर्यात्सपदिनेऽथवा ।
आसनाद्यर्घ्यपर्यंतं कृत्वा स्तुत्वा नमोस्तुतः । सम
र्प्योत्तमानमुदास्य तं स्वरूपतसरसीरुहे । वित्यस्य त
न्मयो भूत्वा पुनरात्मानमर्चयेत् । सायाह्ने चासु
देवं यो नित्यमेवं यजेत्तरः । सर्वात्कामानवाप्स्य
ते स याति परमां गतिं । रात्रौ चेत्तन्मया कान्तमा
मसं देवकी सुतं यजेद्रासपरिश्रान्तं गोपीमण्डल
मध्यगं । एषु सुवृत्तं मरणं वितस्ति मात्रोन्नतं कौ
विनिवृत्त्यंशं कुं । आक्रम्य पश्चामितरेतरात्तु हस्तै

भ्रमोऽयं खलु रासगोष्ठी । स्थलनीरजमूलपराग
भृतालहरीकणजालभरेण सजा । मरुतापरिता
पलतायुषितेससितेयमुनापुलिनेविषुले । अ
शरीरनिशातशरोन्मथितप्रमदाशतकोटिभिरा
कुलिते । उडुनाथकरैर्विषदीकृतदिक्प्रसरेविच
रद्भुमरीतिकरे । विद्याथरकिन्नरसिधसुरैर्गत्यर्ध
भुजंगमचारणकैः । दारोपहितैः सविमानगतैः
त्वस्यैरभिदृष्टपुष्पचरैः । उत्तरेतरवधूकरप्रमदा
गणकल्पितवासविहारविधौ । मणिशंकुगमपु
नावपुष्पावद्भयाविहितस्वकदिव्यतनुं । सदृशासु
भयोः पृथगन्तरगंदयिताकुलवधभुजद्वितयं ।
निजसंगाविजृम्भदनेगाशिविज्वलिताकुलसत्पु
लकालियुजं । विविधपुतिभिन्नमनोज्ञतरस्वर
सप्तकसुच्छं नतालगणैः । भ्रममानमसूभिर्ह
दारमणिस्कटमण्डनशिंजितचारुतरं । इतिभि
न्नतनुं मणिभिर्मिलितं तपनीयमयैरिवमारक
तं । मणिनिर्मितमथ्यगशंकुलसद्विपुलारु
णपंकजमथ्यगतं । अतसीकुसुमाभतनुं तरु
णतरुणारुणपद्मपलाशदृशानवपल्लवचित्र
सुगच्छलसच्छिविपुच्छपिनधकचप्रचयं । व

क्र.
दी. का.
२.

इलेतरचन्द्रसमानमुखिमणिकुण्डलमणितगणयु
गं । प्राशवक्तसद्वदनच्छंदमणिराजदनेकविधा
भरणं । अशानप्रसवच्छदनोज्ज्वलसद्वदनं सविला
सविलासभुवं । नवविडुसभद्रकराञ्चितलंभमरा
कुलदामविराजिभुजं । तरुणीकुचयुकपरिरम्भ
मिलद्वयस्यणारुणवक्षसमुत्तगतिं । शिववेणुस
मीरितगानपरंस्मरविधलितंभुवनैकगुरुं । प्रथ
मोदितपीठवरेविधिवत्प्रयजेदितिरूपमरूपमजं ।
प्रथमं परिपूज्य तदंगहृतिमिथुनानियजेद्रसगा
निततः । दलघोडशकेस्वरमूर्तिगणं सहशक्ति
मुत्तमरासगते । सरमावदनेखकलासहितमिथु
नार्धमवेन्द्रपरिप्रमुखान् । इति सम्पगमुं परिपू
ज्य हरिंचतुराहृतिसेहतमार्द्रमतिः । रजतारचिते
चषके ससितं ससृष्टमुपयोऽप्यनिवेदयत् । विभवे
सतिकोशमयेषु पृथक् चषकेषु त्रयोदशसुक्र
मशः । मिथनेषु निवेद्य पयः ससितं विदधीत पु
रोवदयो सकलं । सकलभुवनमोहनं विधिं यो
नियतममुं निशितिशुदारचेताः । भजति सखल
सर्वलोकपूज्यः प्रियमचला समवाप्यात्पनतं ।
निशिवादिनान्तसमये प्रपूजयेन्नित्यशोऽच्युतं

भक्त्या । समफलमुभयैरहिततः संसाराधिं स
मुत्तितीर्षति यः । इत्येवं मनुविग्रहं मधुरिषु यो
रात्रिकालं भजेत्तस्यैवाविलजन्तुजातदमितस्या
भोधिजावेशनः । हस्ते यर्मसुखार्थमोक्षतरवः
सहर्गं संप्रार्थिताः सात्त्वानन्दसुधारसद्रवमुचो
येषां फलश्रेणरः । अथोच्यते पूर्वसमीरितानां पू
जावसाने परमस्य पुंसः । कल्पस्तु काम्येषु पित
र्पणानां विनापि पूजां खलु वैफल्यं । संतर्प
णं मंत्रैः शक्तीः सकृत् सकृत् प्रथममच्यते तत्र ।
आवाह्यपूजयेत्ततो यैरेवाखिलैः समुपहारैः । व
धाप्यथे नुमुप्रांतो यैः सम्पाद्य तर्पणद्रव्यं नहुष्या
जलिना तं सुवर्णचषकीकृतेन तर्पयत् । विं
शतिरष्टोपेता कालत्रयतर्पणेषु संख्योक्ता भू
यः स्वकालविहिताः सकृत् सकृत् तर्पयेच्च परिवा
रान् । प्रातर्दधिशुभमिष्टमथाद्रेपापसंसनव
नीजं । क्षीरं तृतीयकाले ससितोपलमित्पदीरि
तेद्रव्यं । तर्पयामि पदं योज्यं मंत्रोत्तरेषु नामसु ।
द्वितीयांतेषु त्रयपि वेदपः । तज्जप्यात्तमथोहा
स्य तन्मपः पूजयेत्तनुं । अथ द्रव्याणि काम्येषु व
क्ष्यंते तर्पणेषु । तानि प्रोक्तविधानानामाप्ति

क्र.
दी.का.
२१

त्यान्यतमं पजेत् । द्रव्यैः शौडशभिरसुतर्पयेदेक
अतर्वोरं । सचतुःक्षीराद्यैः सकृज्जलाद्यंतम
चुतं भक्त्या । पापसंदाधिकं कृषरंगौ डान्नं पयोदधि
नवनीतं । आज्यं कदलीमोचारजः खलामोदकाष्ट
पं । एषुकं लाजसमेतं दद्याणां कथितमिह षोड
शकं । लाजान्नैः न्यक्षारात्प्राक्तमर्घ्यसितोपला
सुजं प्रगे चतुःसप्ततिवारमित्युमं प्रतर्पयेद्योऽनु
दिने नरो हरिं अतन्यपीतस्य समस्तसम्पदः कर
स्थितामण्डलतोऽभिवाञ्छिताः । धारोऽस्मपक्व प
यसीदधिनवनीते चतुर्चदौघान् । मत्स्यामीम
ध्वस्तं द्वादशाशस्तर्पयेन्नवभिरेभिः । तर्पणवि
थिरयमपरः पूर्वोदितसमफलाष्टशतसंख्यः ।
कार्मणकर्मणि कीर्त्तौ जनसम्बलने विशेषतो
विहितः । सखण्डधारोऽस्मधियासुकुन्दं वजसुरं
ग्राममपि प्रतर्प्य । लभेत भोज्यं सरसं स्वभृत्यै
वासोसिथान्पानिथनानि मंत्री । यावत्तत्तर्पये
न्मंत्रीतावत्संख्यं यजेन्मनुं । तर्पणेनैव कार्याणि
साधयेदखिलापि । द्विजो भिक्षावृत्तिर्यश्नुहदि
नशोनन्दतनरः स्वयं भूत्वा भिक्षामयति विहरन्ना
पस्यदृशां । अमाचेतोभिः खैललितललितैर्नर्म

विधिभिर्दधिदीरादायां प्रचुरतरभिदां सलभते ।
मध्ये कोणेषु षट्स्य नलपुरषट्स्यालिवेत्कर्णी
कायां कन्दर्पसाथयुक्ते विवरगत षडण्विंशः केश
रेषु । शक्तिं श्रीपूर्वकालिदिनवलिपिमनोरक्षराणि
छदानां मध्ये वर्णानां दशानां दशालिपिमनुवर्यस्य वै
कैकशोऽङ्ग । भूतमनाभिद्वजमसिगमनमथेन गो
रोचनाभिलिखितं तपनीयपूजा । पद्मे हिरण्यर
चित्ते गुलिकीकृतं तद्गोपालयेन्नमविलार्थं दमे
न डक्कं । सम्पातसिक्तमभिजप्तमिदं महभिर्थायै
जगत्रयवशीकरणैरुदत्तं । रक्षायशः सतमही
यनथात्पलक्ष्मीसौभाग्यलिङ्गमभिरजस्रमनर्च्य
वीर्यं । भूतोन्मादापसरति विषमूर्च्छा विषमज्व
रार्त्तातां । ध्यायन् शिरसि प्रजयेत्तन्त्रमिमेकटिति
शमयितुं विवृतीः । सुरसि विक्रमांतश्च क्रीष्माय
हृदित्यसौ । षडक्षरेऽयं संप्रोक्तः सर्वसिद्धिकरो म
नुः । क्रोडोऽग्निदीप्तो मायावीलवलोद्धितमस्तकः ।
सैषा शक्तिः परासूक्ष्मा नित्यामस्वितस्वरूपिणी ।
अष्टाग्रीगोविन्दलवैर्लक्ष्मीवीजं समीरितं आभ्या
मष्टादशालिपिः स्याद्विशात्यक्षरो मनुः । शालग्रामे
मनौयन्नेमण्डले प्रतिमासु च । नित्यं पूजाहरेः का

क्र.
दी. का.
२२

र्याततुकेवलभूतले । इतिजपद्रुतपूजातर्पणाद्यै
मृकुन्देयइहभजतिमन्त्रोरेकमाश्रित्यनित्यं । सतु
सुचिरप्रयत्नात्प्राप्यभोगानशेषान्मुनमरलतरंज
डामविस्मोःप्रेयाति ॥ इतिश्रीक्रमदीपिकायांपंचमः
पटलः ५ ॥ विनियोगानथोवक्ष्येमंत्रयोरुभयोः
समान् । तदर्थकारिणोऽनंतवीर्यात्मंत्राश्चकाश्चन ।
वन्देतेदेवकीसूनुसंयोजातेयुमप्रभं । पीताम्बरंकर
लसच्चक्रशंखगदासुजं । एवंथात्वाजपेत्तंत्रेलक्षं
ब्रह्मसुहृत्तैके । स्वाडुसुनैश्चक्रसमैःपालाशरघु
तेजनेत्र । मन्त्रोरत्नतरेणैवेकुप्याद्यःसुसमाहि
तः । स्मृतिमेधांधतिवल्ललथासकविराडभवेत् ।
स्यामनुसूतसमजपथानहोमफलोऽपरः । श्री
मन्मुकुन्दचरणौसदेतिशरणान्नतः । अहंप्रपद्य
इत्युक्तोमौकुन्दोऽष्टादशाक्षरः । नारदस्यतृगाय
त्रीमुकुन्दश्चर्विपूर्वकाः । प्रातःप्रातःपिवेत्तोयेज
प्तायोऽष्टोत्तरंशतं । अनेतषडभिर्मीसैःसमवेत्
श्रुतिथरोनरः । उपसंस्तुतदिव्यांगंशुरोवन्मातुरं
कगंचलंगोश्वरणंवालंनीलाभासंस्मरन्नपेत् ।
अयुजंतावदेवाज्यैर्जह्याच्चहृताशने । सलभेद
चलाभक्तिंअथाशान्तिंचशाश्वती । मनुनैतत्सम

स्नाते मरुल्लसितशहतः । बाललीलात्मने हंफट्
नमः ३ त्समुनाय वा । नलक वरगायत्री बालक
सुतीरिता । ऋषाद्याः सिद्धयः सर्वाः सुज्जपायै
रिहा मुना । लपिते बालशयने रुदन्तं वल्लवीजनैः ।
प्रेक्ष्यमाणं डग्धुधातर्पयेत्सोऽमुणतेऽशने । अ
मुना बालरूपो ते रसरूपपदं वदेत् । त्वष्टरूपन
मोहद्वमत्वाधिपतये नमः । अतं प्रयच्छ स्वाहेति
त्रिंशद्दणोऽन्तदो मनुः । नारदोऽनुष्टुबन्नादस्मति
भंसाद्युपद्रवैः । पूतनास्तनपाता रं गस्तमूर्द्धि स्मर
न्तयेत् । सासुचुषणानि भिन्नसर्वे गीरुदती चतो ।
आविश्य सर्वे मुक्ताते विद्रवंति दुर्जयहाः । जुहुया
त्वरमंजरी मंजरीभिर्विभावसौ । प्रस्नातः पंच
गव्यादिः पूतना हन्तुरानने । प्राशयेत्शिष्टगव्यं त
त्कलसेनाभिषेचयेत् । सायं सहस्रजप्तेन सर्वो
पद्रवशान्तये । मनुनैतद्वा दशार्णं हंफट् स्वाहा
तिकेन वा ऋषाद्या वल्लगायत्री ग्रहचक्रहरयोऽस्य
तु । निजपादास्तु जक्षि प्रशकटे चिन्तयन्तयेत् ।
अयुतं मंत्रयोरेकं सर्वविघ्नोपशान्तये । अंगान्य
मीषां मंत्राणामाचक्रादिभिरर्चना । अंगैरिन्द्रादि
वज्राद्यैरुदितासम्पदे सदा । बालो नीलतनुर्दो

क्र.
दी. का
२३

भ्यां दधुष्टं पाय सं दधत् । हरिर्वीऽव्या द्दही पि न ख किं
किनी जाल मण्डितः । ध्यात्वे ष म ग्नौ ज्जु द्या त्पा त वी र्यो
कुर त्रिकैः । पयः सर्पिंस्तु ते लक्ष्मि मे कं ता वज्र पत्न तु ।
गुरवे दक्षिणो दत्त्वा भोजयेद् द्विज पुंगवान् । सत्यदा
नो शनं जीवेन्नी रोगो नात्र संशयः । अत्राप्यन्यो मुद्घी
दशाणी ते पुरुषोत्तमं । आयुर्मे देहि समाप्य विस्म
वे प्रभविस्मवे । नमोऽन्नो ह्यधिक विंशदणोऽस्य विं
स्तनारदः । छन्दोऽनुष्टुप् हे वता वप्सी कृष्णोऽङ्गानि च
ब्रुवे । रविभूतेन्द्रिय वंस्तने त्राणोश्चात्मने युतैः । म
हानन्दप्रतिज्योतिस्मीया विद्यायदैः क्रमात् । जज्ञालि
क्षमि मं मंत्रमयुतं पाप सैर्ज्ञतेत् । पूर्ववद्द्वयं याज
ह्वदायुर्दीर्घतरं लभेत् । दारयंतं वकं दोर्भा कृष्णं
संगृह्य त्रणयोः । सरन्निशूना मातं के स्पृष्टान्तर
मभ्यसेत् । तज्जप्तिलज्जा भंगं गात्रवेष्टुः सुखिनश्च
ते । अत्राप्यन्यो मनुवा लवपुष्टे वह्निवल्गभा । गोर
क्षायो कृण्वेणं चारयंतं पशून्सथा । उक्ता च गोपा
लपदं पुनर्वेशय राय च । वासुदेवाय वस्मी स्तुति
खास्याष्टादशाक्षरः । मनुर्नारद गायत्री कृष्णार्घी
दिरनेन वा । कुर्याद्गोपाल संरक्षामा च कायं गि
नाबुधः । कुम्भीनसादिह्येडा तैर्दष्टमूर्ध्निणस्मर

नृरिम् । तत्पतं कालीयफणावधेऽन्यतरमभ्यसेत् ।
 दृष्ट्वापीयुषवर्षिणासिंचेतेतत्तुतेवुथः । तर्जयन्वा
 मतर्जयन्वातेद्रोमोचयतेविषात् । आपूर्णकलसंतो
 येः स्मृत्वाकालीयमर्दनं । जज्ञाष्टशतमासिंचेद्विषि
 णंससुखीभवेत् । काव्यमथेनिषम्यातेफणामथे
 द्विवर्णकान् । उक्तापुनर्वदेन्नित्यकरीतितमनत्त
 रं । नमामिदेवकीपुत्रमित्युक्तात्तपशद्वतः । रा
 जानमुच्यतेब्रूयादितिदण्डलिपिर्मनुं । अस्यागा
 न्यंभिभिद्यसैः समसैर्नारदोमुनिः । छन्दोऽनुष्टुप्
 वताचक्रस्मः कालीयमर्दनः । जप्त्वाल्लक्षंमनुवरंहो
 तव्यंसर्विषायुतं । अंगदिकपालवज्राद्यैरर्चनास्पस
 मीरिता । क्रियानेनैववासर्वाकर्तव्याप्रागुदीरिता ।
 सदृशोऽनेनजगतिनहिद्वेडहरोमनुः । अंगैःशुक
 तरोःपिष्टैर्गुलिकायेतुवारिणा । विषघ्नीपाननस्या
 जनालेपैःसाधितामुता । उदण्डवामदोर्दण्डधृतगो
 वर्धनाचलं । अत्यहस्तायुलिव्यक्तस्वरवंशार्पिता
 नतं । थायनृरिंजपेन्मन्त्रोरेकंछत्रेविनाव्रजत् ।
 वर्षवाताशतिभ्यःस्पादयंतस्यनहिक्वचित् । मोच
 मेचौचयन्नापगतेन्द्रसंस्मरन्नुनेत् । लीनैरयुज
 संख्यःस्पादनावृष्टिर्नसंप्रायः । क्रीडन्तयमुतांम

क्र.
दी.का.
२४

धेमज्जनस्त्रावनादिभिः । तच्छीकरजलासारैः सिच्य
मानं प्रियाजनैः । ध्यात्वा युतं पयः सिकैर्द्वन्द्वानी
रत्नपर्णैः । दृष्टिर्भवत्यकालेऽपि मरुतीनात्र संशयः ।
अथ मेव स्मरन्मूर्ध्नि विषस्फोटज्वरादिभिः । सदा ह
मोहैर्गर्तस्य जपेच्छातिर्भवेत्क्षणात् । अथ वा गरुडा
रूपं बलप्रयुम्न संयुतं । निजज्वरविनिषिष्टज्वरा
भिस्तप्तमयुतं । ध्यात्वा ज्वराभिभूतस्य मूर्ध्नि न्यतर
मभ्यसेत् । शान्तिं व्रजे दसाधोऽपि ज्वरः सोऽपद्रवः
क्षणात् । ध्यात्वेव मग्नावभ्यर्च्य पयोक्तैश्च त्रयैः ।
जडयादमृताखण्डैरयुतं ज्वरशान्त्वये । निशातपा
रनिर्भिन्नभीषतापहरं हरिं । स्मृत्वा स्मृशान्तापेदा
र्तपाणिभ्यां रोगशान्तये । अपमृत्युविनाशाय सा
न्दीपनिस्रतप्रदं ध्यात्वा मृतलताखण्डैः क्षीराक्तैर
युतं कृतेत् । मृतपुत्राय ददते स्मृतं विप्राय सार्ज्जुनं ।
ध्यात्वा लक्ष्मजपेदेकं मन्त्रोः स्मृतं विवृधये । पुत्रजी
वेत्यनचिते जडयादनलेऽयुतं । तत्फलैर्मथुराक्तैः
सुःपुत्रादीर्चायुषोऽस्मत् । क्षीरदुग्धाय संपूर्णमभ्य
र्च्य कलसं निशि । जप्त्वा युतं प्रगे नारीमभिर्विचेदि
षड्दिनं । सा वन्ध्यापि सुतान्दीर्घजीविनो गदवर्जि
तान् । लभते नात्र सन्देहस्तज्जप्ता जप्ता शिनी सती ।

प्रातर्वाचंयमानारीवोपिच्छदपुटैर्जलं । अष्टोत्तर
शतंजपमासंमुत्रयत्नीपिवेत् । देवकीसुतगोविन्द
वासुदेवजगत्पते । देहिमेतन्नयं देवत्वामहंशरणं
गता । प्रहितांकाशिराजेनकृत्यांजित्वानिजारिणा ।
तन्नेजसातत्रगरीदहन्तंभावयन्हरिं । सुस्नेहात्ते
ह्रनेद्रात्रौसर्षपैःसप्तवासरं । कृत्याकर्त्तारमेवासौकु
पितोनाशायिष्यति । आसीनमाश्रमेदिवेवदरीषण्ड
मण्डिते । स्पृशन्तं पाणिपद्माभ्यां चंद्राकर्णकलेवरं ।
ध्यात्वाच्युतं तिलैर्लक्ष्मणेन त्रिमधुरस्तुतैः । जपेद्वास
र्षपापानां शान्तये कांतये तनोः । द्वेषयन्तौ रुक्मिव
लोहत्पाशकौ स्मरन्हरिं । जुहुयादिष्टयोदिष्टौ गुडिका
गोमयोद्धवाः । ज्वलद्दह्निनिभेर्धौर्ध्वं तं गरुडास्थि
तं । धावमानं विप्रगणमनुधावंतमच्युतं । ध्यात्वेव
मभ्यसेदेकं मनोः सप्तसहस्रकं । उच्चाटनं भवेदेत
द्विपूणं सप्तभिर्दिनैः । उत्तिष्ठ वत्सकं ध्यायन्कपि
त्यफलहारिणं । अच्युतं प्रजपेत्साध्यमुच्चाटयति त
त्क्षणात् । आत्मानं कंसमथ न ध्यात्वा मंचान्तिपाति
तं । कंसात्मानमविकर्षतातासं प्रजपेत्सुतं । अच्यु
ते जुहुयाच्चास्यजन्मोत्तरुतर्पणैः । अपिसेविजपी
पृषोमियतेऽरिर्न संशयः । अथवानिस्वतैलात्तेर्ह्र

म.
दी. का.
२५

ने देयो भिरक्षजैः । अयुतं प्रजपेदात्रौ मारणाय रिपोः
क्षणात् । दोषारिष्टदलव्याघ्रकार्पासास्थिफणैर्निशि ।
हुने देराउतैलाक्षैः प्रमशानस्योऽरिशान्तये । नशास्ते
मारणं कर्म कुर्याच्च दयुतं जपेत् । हुने द्वापाय सैस्ता
वत्शान्तये शान्तमानसः । जयकामोजपेत्तु दं पारि
जातहरं हरिं । स्मरन्त्यराजयस्तस्य कुतश्चिन्मविष्य
ति । पार्थेदिशं तं गीतार्थं व्याख्या मुद्राकरं हरिं । रथ
स्थं भावयन्त्यात्मसमृद्धये शमाय च । लक्ष्म्यालाश
कुसुमैरयुतं मधुराक्षतैः । व्याख्यातो सर्वशास्त्राणां
सुकविर्वादि राड्भवेत् । विश्वरूपधरं प्रोचन्मासक्तो
दिसमप्रभं । हुते चामीकरनिभमग्नीसोमात्मकं हरिं ।
अर्काग्निद्योतदास्याग्निपंकजं दिव्यभूषणं । नानासुध
धरं व्याघ्रविष्वाकाशावकाशकं । राष्ट्रपुत्रीमवास्तु
तां शरीरस्य चरक्षणे । प्रजपेत्तु त्रयोरेकतरं व्याप्तैव
मादरात् । अथ वा व्यस्तसर्वांश्चिरचित्तां गार्ज्जनधिकं ।
त्रिष्टुप्छांदसिकं विश्वरूपविस्तृतिदेवतं । जपेद्गी
तामंतुं स्थाने लघ्वीकेशाय माजाकैः । हुने द्वा सर्वर
क्षायै सर्वविघ्नोपशान्तये । इति क्रमदीपिकायां षष्ठः
पटलः ६ वक्ष्येऽक्षपथनावाप्त्यै प्रतिपत्तिप्रियः पतेः
सुप्रप्रायननाथायै र्थनैर्पाक्रियते सदा । द्वारवर्त्मा

सहस्रार्कभास्वरैर्भवनोन्नमैः । अतल्यैः कल्पवृक्षैः
अपरीतेमणिमण्डितैः । ज्वलद्गन्धमयसुसुप्तद्वारतो
रणकुण्डके । कुल्लस्यगुल्लसञ्चित्रवितानालम्बिमौ
क्तिके । पद्मरागस्यलीराजदन्तनद्याश्चमथ्यतः अना
रतगलदन्तधारस्यसुसुप्तगोरथः । रत्नप्रदीपावलि
भिः प्रदीपितदिगन्तरे । उद्यदादित्यसंकाशमणिमि
हासनाम्बुजे । समासीनोऽच्युतोऽथोद्युतहाटकस
न्निभः । समानोदितचन्द्रार्कतडित्कोटिसमप्रभः ।
सर्वोऽगस्त्यन्दरः सौम्यः सर्वाभरणभूषितः । पीतवासा
श्चक्रशंखगदापद्मोज्ज्वलद्भुजः । अनारतोऽल्लदन्त
धारौघंकलसंस्पृशन् । वामपादासुजाग्रेण मृष्टता
मल्लवच्छविं । रुक्मिणीसत्यभामेऽस्यमूर्ध्नि रत्नौ
चधारया । सिचैत्यौदत्तवामास्यस्रदोऽस्यकलसोऽष्ट
या । नाग्रजीतीसुतन्देवदिशं त्यौकलसौतयोः । ता
भ्यांचदत्तवामस्य मित्रविन्द्यासुलक्षणे । रत्ननयोः
समुष्टयरत्नपूर्णौ चतौतयोः । जाम्बवतीसुशीला
चदिशं त्यौदत्तवामगे । वह्निः षोडशासाहस्रसंख्या
ताः परितः प्रियः । भ्येयाः कनकरत्नौ चधारायुक्क
लसोज्ज्वलाः । तद्वह्निश्चाष्टनिययः पूरयंतोऽथ नैथ
राम् । तद्वह्निर्हृत्सयः सर्वेपुरोवच्चसुरादयः । ध्या

म.
दी. का.
२६

तैवंपरमात्मानं विंशत्यर्णं मनुजयेत् । चतुर्लक्षं
इनेदाज्यैश्चत्वारिंशत्सहस्रकम् । शक्तिं श्रीं पूर्व
कोऽष्टादशाणाम् विंशतिवर्णकः । मंत्रोऽनेन सह
तोऽन्यो (मंत्रेणानेन सह शो) मनुर्न हि जगत्त्रये ।
ऋषिर्वत्सास्य गायत्री छन्दः कृष्णसूतदेवता । पूर्व
प्रोक्तवदेवाः स्य वीजशक्त्यादिकल्पना । कल्पः सनत्कु
मारोक्तो मंत्रस्यास्योच्यतेऽधुना । पीठन्यासोतिकं कृत्वा
पूर्वोक्तक्रमतः सुधीः । करद्वन्द्वगुलितलेष्टंगघटकं
प्रविन्यसेत् । मंत्रेण व्यापकं कृत्वा मातृकां मनु संपुटो ।
संहारसृष्टिमार्गेण दशतत्त्वानि च न्यसेत् । पुनश्च
व्यापकं कृत्वा मंत्रवर्णं सन्नो न्यसेत् । मूर्ध्नि भाले भुवो
र्मध्ये नेत्रयोः कर्णयोर्नसोः । श्रानने चिबुके कंठे दोर्म
लेहदित्तदके । नाभौ लिंगे तथा थारे कस्योर्जां त्वोश्च
जंघयोः । गुल्फयोः पादयोर्न्यसेत् सृष्टिरेवासमीरि
ता । स्थितिर्हृदादिपादात्ता संस्तुतिश्चरणदिका । वि
थायैवंपंचकृत्वः स्थित्यस्तं मूर्तिपंजरं । सृष्टिस्थिती
चवित्यस्य षडंगन्यासमाचरेत् । शृणान्निवेदकर
णकरणाद्वरैर्मनोः । मुद्रां वधाकिरीटाद्यादिगव
न्यं पूर्ववच्चरेत् । ध्यात्वा जप्त्वा च ये देहं मूर्तिपंजरपू
र्वकम् । अथवात्येऽर्चयेद्विस्मृतदर्पयंत्रसुच्यते ।

गोमयेनोपलिप्पोर्ध्वीतत्रपीठंनिर्यापयेत् । विलि
प्यगन्धपंकनलिखेदष्टदलाम्बुजं । कर्णिकायान्न
षट्कोणं ससाधोतत्रमन्मथं । शिष्टैस्तु सप्तदश
भिरक्षरैर्वेष्टयेत्सरं । प्राप्रतोऽनिलकोणेषुप्रियं
शिष्टेषुसंविदम् । षडक्षरं सन्निषुचकेशरेषुत्रिषा
स्त्रिषाः । विलिखेत्सरगायत्रीमालामंत्रदलाष्टके ।
षट्पदाः संलिख्य जहात्येवेष्टयेन्मातृकाक्षरैः । भूविम्बं
चलिखेद्वात्येष्ट्रीमायेदिग्विदिक्ष्वपि । पतद्द्वन्द्वं हाटका
दिपट्टेष्टालिख्य पूर्ववत् । साधितंथारयेदयोर्वैसोऽर्च्यं
तेत्रिदशैरपि । स्याद्गायत्रीकामदेवपुष्पवाणोत्रडेऽ
न्नको । विमहेथीमहिपुनोत्तन्नोऽन्तःप्रचोदयात् ।
जप्पाजपादौगोपालमंत्राणांजनरंजनी । तत्पतेकाम
देवायडेऽन्तं सर्वजनप्रियं । उक्ता सर्वजनांतेतत्सन्तो
हनपदंतथा । ज्वलज्वलपोज्जलेतिप्रोक्ता सर्वजनस्य
च । हृदयंममचब्रूयाद्वशंकरुयुगंशिरः । प्रोक्तोस
दनमंत्रोऽष्टचत्वारिंशाभिरक्षरैः । जपादौसारवीजा
व्योजगत्रयवशीकरः । भुगृहेचत्वरं स्यादष्टमूल
(वज्र) विभूषितम् ॥ पीठं पूर्ववदभ्यर्च्य मूर्तिसंक
ल्पयोरुर्ध्वी । तत्रावाह्याद्युतंभक्त्यासकलीकृत्यपूज
येत् । आसनादिविभूषांतं पुनर्न्यासक्रमाद्भजेत् । स

क्र.
दी. प.
२७

ष्टिस्थितिषडंगचकिरीटकुण्डलद्वयं । शंखचक्रगदाप
ममालाश्रीवत्सकौस्तुभान् । गन्धाक्षतप्रसन्नैश्चमूले
नाभ्यर्च्यपूर्ववत् । आदौ वह्निपुरद्वन्द्वकोणेष्वङ्गानि पूज
येत् । सत्यच्छिरःशिखावर्म्मनेत्रमंत्रमिति क्रमात् । वा
सुदेवः संकर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुधकः । अम्बादिदल
मूलेषु शान्तिः श्रीसुसरस्वती । रतिश्च दिग्दलेष्वर्चा
ततोऽष्टौ महिषीर्यजेत् । रुक्मिण्याद्या दत्तसव्यक्रमा
त्पञ्चाग्रकेषु च । ततः षोडशासाहस्रं सकृदेवा र्चयेत् प्रियाः
इन्द्रनीलमुकुटाद्यात्मकरानन्दकच्छ्यान् । शंखप
मादिकांश्चापि निधीनष्टौ क्रमाद्यजेत् । तद्वह्निश्चेन्द्र
वर्ज्या आहूतीः संप्रपूजयेत् । इति सप्ताहूतिवृत्तम
भ्यर्च्य चतुर्मादरात् । प्रीणयेद्दधिपानाज्यसंमिश्रे
ण पयोऽन्यसा । राजोपचारादन्वातस्तत्त्वा नत्वा त्रके
षाव । उद्वासयेत्स्वरूपद्वये परिवारगणैः सह । तस्यात्मा
ने समभ्यर्च्य तन्मयः प्रजयेत्तनुं । रत्नाभिषेकेत्थाने
ज्याविंशत्यर्णां प्रितेरिता । जपहोमार्चनत्थानैर्यो मुं प्र
भजते मनुं । तद्देशमपूर्यते रत्नैः स्वर्णपाण्यै रनावृतं ।
पृथ्वीपृथ्वी करे तस्य सर्वशस्य समाकुला । पुत्रैर्मित्रैः
सुसम्पन्नः प्रयात्येते परांगतिं । वद्भावाभ्यर्च्य गौविन्दं
सितपुष्पैः सतण्डुलैः । आज्याक्तै रयुते हृत्वा भस्मतन्मू

भिधारयेत् । तस्यान्नादिसमृद्धिः स्यात्तद्वशे सर्वयोषि
 तः । अज्यैर्लक्ष्मणेन दत्तपद्मेर्धामधुरास्तुतैः । श्रियाजस्यै
 न्द्रमैश्चर्य्यत्तणालेशायते भुवं । सुक्तादिवस्तलाभाय सु
 क्तादिकुसुमैर्हवेत् । त्रिमध्वाक्तैर्दृष्टाशतमाज्याक्तैर्वाष्ट
 संयुतं लोदसिक्तैः सितैः पुष्पोरष्टोत्तरसहस्रकं । हुने त्रित्यं
 यः समासात्सुरोयान्त्पतेर्भवेत् । दशाष्टादशवर्णोक्तज
 पथानहुतादिकं । विदथाक्तर्मवानेन ताभ्यामपात्रकी
 र्जितं । श्रीशक्तिस्मरकृष्णाय गोविन्दाय शिरोमनुः । रव्य
 णो ब्रह्मगायत्री कृष्णार्घ्यादिरथा स्यात् । वीजैस्त्रिवेदयुग्मा
 णैर्गणपदकमुदाहृतं । विंशत्यर्णोदितजयथ्यानहो
 मार्चनक्रियाः । मंत्रोऽयं सकलैश्चर्य्यकांक्षिभिः देव्य
 तां बुधैः । श्रीशक्तिकामपूर्वी गजन्तशक्तिरमोक्तिकः ।
 दशाक्षरः स पवादौ स्याच्चेच्छक्तिरमायुतः । मंत्रो विकृतिर
 व्यणीवाचक्राद्यंगिमाविमो विंशत्यर्णोक्तयजनविधीया
 येदथाच्युतं । वरदाभयहस्ताभ्यां स्निग्धं तं स्तंगते प्रिये ।
 पमोत्पलकरेताभ्यां स्निग्धं चक्रवरोजलं । दशलक्षं जपेदा
 ज्यैस्तावत्साहस्रहोमतः । सिंहाविमो मनुसर्वसंपत्सौ भा
 ग्यघौचृण्ण । मायाशक्तिरमारपूर्वः शक्तिश्चीमारपूर्वकः ।
 श्रीशक्तिमारपूर्वश्च दशार्णो मनवस्तयः । एतेषां मंत्रवर्ण्या ।
 णां मंगर्ण्या देदशाणि वत् । शंखचक्रधनुर्वाणपाशोक्तशथ

क्र.
दी. का.
२८

रोऽरुणः । वेणुधमन्तं दोर्भाष्येयः कृत्स्नो दिवाकरे ।
प्राद्ये मनोऽथानमेवं द्वितीये विंशदरणि वत् । दशार्णवत्
तृतीयेऽङ्गदिकालाद्यैः समर्चना । पंचलक्षं जपेत्ताव
दयुतं पायसैर्हनेत् । ततः सिथान्तिमनवो नृणां सम्य
निकामदाः । अष्टादशार्णो मारो नो मनुः स्रुतधनप्रदः ।
ऋष्याद्यष्टादशार्णोक्तं मारारूढस्वरैः क्रमात् । अंगान्य
स्य मनोरंगदिकालाद्यैः समर्चना । पाणौ पापसंपेक
माहितरसं विभ्रन्तुदा । दक्षिणे सव्ये शारदचन्द्रमण्डल
निर्भहैयंगवीने दधत् । कंठे कल्पितपुण्डरीकनखम
द्वह्ममदीर्घं विवहन् देवो दिव्यदिगम्बरो दिशतनः सौख्य
यशोदाशिषुः । दिनशोऽभ्यर्च्य गोविन्दं हाविंशलक्षमा
नतः । जज्ञादशांशं जड्यासिताज्येन पयोऽन्यसा ।
पञ्चस्यं देवमभ्यर्च्य तर्पयेत्तनुवास्वजे । क्षीरेण क
दलीपं कैर्हृद्भाहैयंगवेव च । स्नार्थी तर्पयेद्देवं वत्स
रत्नभजे स्तुतं । यद्यदिच्छति तत्सर्वं तर्पणादेव सि
ध्यति । वागभवं कामबीजं च कृत्स्नाय भुवनेश्वरी ।
गोविन्दाय रमा गोपीजनवल्लभ डे शिरः । चतुर्दश
स्वरोयेतः शुक्रः सर्गीतद्वयतः । द्वाविंशत्पद्मरोमं त्रो
वांगीशत्वप्रदायकः । अष्टादशार्णवत्सर्वमेगर्षी
दिकमस्यत् । पूजाचविंशत्यर्णोक्ता प्रतिपत्तिस्तु क

प्यते । वामोर्ध्वहस्ते दयते विद्या सर्व स्वपुस्तकं । अक्ष
 मालां च दक्षोर्थे स्फाटिकी मात्र का मयी । शब्दब्रह्म
 यं वेणुमयः पाणि द्वयेऽङ्कितं गायते पीतवसमं श्या
 मले कोमलच्छविं । वह्निं वह्निं कृतो ज्ञं सर्वं ज्ञं सर्वं
 वेदिभिः । उपासितं मुनिगणैरुपनिष्ठेथरिं सदा ।
 ध्यात्वे वं प्रमदावेशविलासं भुवनेष्वने । चतुर्लक्षं
 जपेत्तत्र मम मंत्री सुसंयतः । पलासपुष्पैः स्वादुक्तै
 श्वत्वारिंशत्सहस्रकं । जडयाक्त्तर्मणानेन मनुः सि
 यो भवेत्पुवं । योऽस्मिन्निष्ठातयीर्मंत्री वर्तते वक्रग
 ह्वरात् । गद्यपद्य मयी वाणी तस्य गंगा प्रवाहवत् ।
 सर्ववेदेषु शास्त्रेषु संगीतेषु च पाण्डितः समाप्तिपर
 मोलव्यावांते भूयात्परं पदं । तारं ह्यद्भुतं गवानडे नोन
 न्दपुत्रपदं तथा । नन्दो जेव पुष्पैः स्थापितमायां जेदश
 वर्णकः । अष्टाविंशत्यक्षरोऽयं बुवेदाविंशदक्षरं । न
 न्दपुत्रपदं देः ज्ञं श्यामलांगपदं तथा । तथा बालव
 पुः कृष्णगोविन्दे दशवर्णकः । अनयो नरिदक्षवि
 स्त्रन्दः उस्मिन्नुष्टमौ । श्रावकाद्यैरंगमंगद्विपाला
 यैस्तु पूजनं । दाक्षिण्ये रत्नचक्रं वामे सौवर्णवेचकं ।
 करे दधानं देवीभ्यामास्त्रिष्टं चितयेथरिं । जपेत्तत्र
 मनुवरो पायसे रयुते जनेत् । पवंसिधमनुमं मंत्री

क्र-
दी.का.
२५

त्रैलोक्यैष्वर्यभागभवेत् । तारं श्रीशक्तिबीजाद्येन मोभ
गवते पदं । नन्दपुत्रपदं देते मूधारासुखदृष्टयुक् ।
मांसांते वपुषो मंत्रउत्तविंशाक्षरात्मकः । ऋषिर्वत्सा
नुष्टुप्छन्दस्तथा त्यङ्गतिर्जसम् । अयंच सर्वसम्पत्ति
सिधये सेव्यतां मनुः । तस्मिन् भगवान्नेऽन्तोरुक्मिणी
वल्लभस्तथा । शिवोऽन्तर्घोऽशाणोऽयं रुक्मिणीवल्ल
भाह्वयं । सर्वसम्पत्पदो मंत्रो नारदेऽस्य मुनिः स्मृतः ।
छन्दोऽनुष्टुप् देवता च रुक्मिणीवल्लभो हरिः । एकद्वये
दमुनिद्वयवर्णैरस्या गयंचकं । तार्पिजच्छविरंकगां
प्रियतमां स्वर्णप्रभामस्तु जघोद्य हामभुजां स्ववाम
भुजया स्निग्धनसविन्नाश्रमता । स्निग्धं तीक्ष्णमन्य
हस्तविलसत्सौवर्णवेत्रश्चिरं पायादोऽसनसूनपी
तवसनो नानाविभूषो हरिः । ध्यात्वेवं रुक्मिणीना
थं जपेन्नक्षमिमं मनुं । अयुतं जह्यात्पथैररुणैर्म
थुराल्लुप्तैः । अर्चयेन्नित्यमंगैस्तं नारदाद्यैर्दिशाधिपैः ।
वज्राद्यैरधिधर्माद्यैः काममोक्षप्राप्तये नरः । लीलाद
एतथ रोगोपी जनसंसक्तदीः पदं दण्डाते बालरूपे
ति मे चक्षुषामपदेततः । भगवन्निस्सरित्युक्तो वह्नि
जायात को मनुः । एकोनविंशदणैः स्य मुनिर्नारद
इरितः । छन्दोऽनुष्टुप् देवता च लीलादं डथरो हरिः ।

मन्त्रधिकरणम्यविवर्णे रंगक्रियामता । समोहयन्त्रि
जकरामकरस्थलीलादण्डेन गोपयुवतीः पुरसुन्दरी
म् । दिष्पन्त्रिजप्रियसखी सकृदक्षहस्तो देवः प्रियं नि
हताकं सउरुक्रगोवः । ध्यात्वेवं प्रजपेन्नक्षत्रमयुजं नि
लतण्डुलैः । त्रिमध्वकैर्मुनेर्दंगेदिकालाद्यैः समर्चना ।
लीलादण्डहरिण्यो वै भजने नित्यमादरात् । स पूज्यते
सर्वलोकैस्तं भजेदितिरासदा । त्रयोदशसरोपेतः
शोभी मेदः सकेशवः । तथा मांसयुगं भायशिरः सप्ता
क्षरो मनुः । आचक्राद्यै रंगकुलपिण्णरदोऽस्य मुनिः स्मृ
तः । छन्दोऽस्मिन् देवता च गोवल्लभ उदाहृतः । ध्येयो
ऽच्युतः सकपिला गणमथ संस्थस्ता माह्वयन्दयद्वि
णदोऽस्मिन् वेणुपाशं सयष्टि मपरत्रययोदलीलः पीता
म्बरोऽहिरिषु पिच्छकृतावतंसः । मुनिलक्ष्मजपेदेनं ऊ
नेत्समसहस्रकं । गोक्षीरै रंगदिक्पालमथेऽर्च्यं गो
गणाष्टकं । प्रष्टोत्तरसहस्रं यः पयोभिर्दिनशोऽङ्गनेत ।
पक्षात्स गोगणैराद्योदशाणैर्नैव वा विधिः । स लवो
वासुदेवो हतुडेऽन्तं च भगवत्पदं । श्रीगोविन्दपदं त
द्वद्वादशाणैः यमीरितः । मनुर्नारद गायत्री कृष्णार्ण
दिरथांगकं । एकादिवेदभूताणैः समस्तैरपि कल्प
येत् । वन्दे कल्पद्रुमूलाश्रितमणिमयसिंहासने स

क्र.
दी. का.
३-

30

त्रिविहं नीलाभं पीतवस्त्रं करकमलसंख्यं त्रैलोक्यं सुरारिं ।
गोभिः सप्तस्रवाभिर्दत्तममरपतिप्रौढहस्तस्य कुम्भप्रचो
ततसौ यथारसपित्तमभितवाभोजपत्राभनेत्रं पर्वथा
त्वाद्युतं जम्बारविलक्ष्णं द्रुनेततः । दुग्धेर्द्धादशसाहस्रं
दिनशोभं समर्चयेत् । गोष्ठे प्रतिष्ठितं वात्सगोहे वा प्रति
मादिषु । समस्तपरिवाराच्चीत्ताः पुनर्विस्तृपा र्षदाः ।
द्वारेण वणिपीठेऽर्चाः पक्षीन्द्रश्च तदग्रतः । चण्डप्रच
ण्डौ प्राग्धातुविधातारौ च दक्षिणे । जयः सविजये पश्चा
त्तलः प्रवलङ्गरे । उर्ये द्वारस्थियं चेष्टाद्वार्ये तान्युगमशो
र्चयेत् । पूज्यो वास्तुः पुमांस्तत्र तत्र द्वाः पीठमथ ततः ।
द्वारात्तः पार्श्वयोरर्चा गंगाचयमुनाविथी । कोणेषु विज्ञे
डर्गं च वरुणीक्षेत्रेण समर्चयेत् । अर्चयेद्वास्तु पुरुषं वेष्टम
मथे समाहितः । तारं शो गपदं देऽन्ते स पूर्वच शरत्तथा ।
(सवासनं) रुंफटनतीरपुष्पास्त्रमुद्रयाग्रस्थितो हरेः ।
पुष्पाक्षतं क्षिपेद्दक्षिणं समाहितासने ततः । विधेयमेतत्स
र्वत्रस्थापितेषु विशेषतः । आत्मा च नानेकत्वाय गुरुप
त्नीः पुरोक्तवत् । श्रीगुरुत्परमाद्यं च महात्मत्सर्वपूर्व
कान् । तत्पाडुकान् तारदादीन् सर्वसिथाननन्तरं । ततो भा
गवतोऽष्टेष्टाविज्ञे दक्षिणतोऽर्चयेत् । पूर्ववत्पीठमभ्य
र्च्य श्रीगोविन्दमथार्चयेत् । रुक्मिणीसत्यभामां च पा

स्योरिन्द्रमयतः । एष्टतः सरभिंचेष्टाकेशरेष्टंगदे
वताः । अर्चास्तदादिवर्माज्ञादित्संकोणकेशुच ।
कालिन्दीरोहिणीनायजित्पाद्याः षट्चशक्तयः । दले
शुभीठकोणेषुदामाद्यर्चास्तुकिंकिनी । दामादीन्यष्टि
वेणंचपुरः श्रीवत्सकौस्तुभौ । अग्रतोवनमालांच
दित्सष्टसततोऽर्चयेत् । पांचजन्यगदांचक्रंवसुदे
वंचदेवकी । नन्दगोपेयशोदांचसगोगोपालगोपि
काः । इन्द्राद्यान्कुमुदाद्योश्चविश्वक्सेनंतथोत्तरे । कु
मुदःकुमुदाक्षश्चपुण्डरीकोऽथवामनः । शंकुकर्णः
सर्वनेत्रःसमुखःसप्रतिष्ठितः । एककालेद्विकाल
स्वात्रिकालेवेतिगोष्ठगं । श्रीगोविन्देयजेन्नित्यंगोपी
भ्यश्चरसप्रदम् । दीर्घजीवीनिरातंकोथेनुथान्यथ
नादिभिः । पुत्रेर्मित्रैरहस्योऽन्नेप्रयातिपरमंपदं । ऊ
र्यदत्तयुतःशोर्गीचक्रीदक्षिणकर्णयुक् । मांसनाथा
यनत्यंतोमूलमंत्रोऽष्टवर्णकः । ऋषिर्ब्रह्मास्पगाय
त्रीछन्दःकृष्णश्चदेवता । वर्णयुग्मेऽसमस्तेनप्रोक्तं
स्यादंगपंचकं । पंचवर्षमतिदृष्टमंगनेथावमान
मलकाकुलेक्षणं । किंकिणीवलयहारनूपुरेरंवि
तंस्मरतगोपबालकं । ध्यात्वेवंप्रजपेदष्टलक्षताव
त्सहस्रकं । ऊरुयादूब्रह्महृदोष्पधमिभिःपायसे

क्र.
दी. का.
३१

नवा । प्रासादेऽप्यपितं कृष्णमनुनानित्यमर्चयेत् । हा
रपूजादिपीठार्चनान्तःकृत्वोक्तमार्गतः । मध्येऽर्चयेथ
रिंदित्तविदित्तंगातिचक्रमात् । वासुदेवः संकर्षणः
प्रद्युम्नश्चानिरुधकः । रुक्मिणी सत्यभामा चलत्सणा
जाम्बवत्यपि । दिग्विदित्तर्चयेदेतानि द्ववज्रादिका
त्वहिः । योऽमुं मंत्रं जपेन्नित्यं सुथपदं व्रजेत् । तारश्ची
शक्तिसारांते श्रीकृष्णाय पदं वदेत् । श्रीगोविन्दाय त
स्योर्थं श्रीगोपीजनशत्यपि वल्लभाय ततः स्त्रिः श्रीसि
थगोपालकोमनुः मायवीमशुपासीनौ गरुडेनाभि
पालितौ । दिव्यक्रीडासुनिरतौ रामकृष्णौ स्मरन्तपेत्
चक्रीवत्सखरयुतः सर्गे कार्णे मनुस्मृतः । कृष्णेति द्वा
क्षरः कामपूर्वस्त्राणि स एव त्र । स एव चतुर्वर्णः स्या
त्तेऽन्तोऽन्यश्च त्रक्षरः । वक्ष्यते पंचवर्णः स्यात्तकृष्ण
यनमशत्यपि । कृष्णायैति स्मरद्वन्द्वमध्ये पंचाक्षरोऽ
परः । गोपालायात्रिजायाभ्यां षडक्षर उदाहृतः । कृ
ष्णाय स्मरवीजायो वह्निजायांतिकोऽपरः षडक्षरः प्रा
गुदितः कृष्णगोविन्दकौषुतः । स चतुर्थी सप्तवर्णः
सप्ताणोऽन्यपरोदितः । श्रीशक्तिमारकृष्णाय मारः
सप्ताक्षरो मनुः । कृष्णगोविन्दकौडेऽन्तोऽस्मराचारष्ट
वर्णकः । दधिभक्षणाडे वह्निजायाभिरपरोऽष्टकः

सप्रसन्नात्मनेप्रोक्तो नमश्च परोऽष्टकः । प्राक्प्रोक्तो
 मूलमंत्रश्च नवार्णः स्मरसंयुतः । कृष्णगोविन्दकौडेऽ
 न्नौ नमोऽन्नोऽन्योनवार्णकः । ल्लीं ल्लीं ल्लीं प्रणामलो
 गायनमः स्यादष्टवार्णकः । शिरोऽन्नो वालवपुषे कृ
 ष्णयान्यो मनुर्मतः । शिरोऽन्नो वालवपुषे ल्लीं कृष्ण
 यस्तो बुधैः । पकादक्षररोमंत्रयतेषां तारदो मुनिः
 छन्दस्तु देवी गायत्री देवता कृष्णरितः । कलषइदी
 र्घके रंगमथा मुचिन्नयेथरिं । आवाच्या कोषनीला
 मुखरुचिररुणा भोजनेत्रा मुखस्थो वालो जंघा कटी
 रस्थलकलितरणत किंकिणी को मुकुन्दः । दोर्भां ह्ये
 यं गवी नंदयदतिविमले पायसं विप्रवन्द्यो गोगोपी
 गोपवीतोरु रुतखविलसत्कंठमूषाश्चिरंवः । धातै
 वमेकमेतेषां लक्षजपान्मनुंततः । सर्पिः सितो पलो
 पेतैः पायसैरयुते हुनेत् । तर्पयेत्तारदेतेषां मनुनां
 हुतसेव्यया । तर्पणं विहितं नित्यं योऽर्चयेत्स समा
 हितः । वह्नादीनां त्रिमं गानि ह्यदादिकवचान्तिकं ।
 अर्चयेत्पुरतो नेत्रमंत्रं दिक्षु वसिः पुनः । इन्द्रवज्रादि
 काः पूज्याः सपथ्यैषां समीरिता । इत्येकमेषां मंत्राणां
 भजेद्यो मनु विज्ञमः । करप्रचेयाः सर्वा र्थस्तस्यासौ
 पूज्यते नरैः । सद्यः फलप्रदं मंत्रं वक्ष्येऽन्यं च तत्तरुतरे ।

क्र.
दी.का.
३२

संप्रोक्तो मारयुगमांतरस्थकृत्सपदेनत । ऋषायमेग
षट्कंच प्रायक्तं प्रोक्तमस्यत । श्रीमत्कल्पदुमूलोद्भ
तकमललसत्कर्णिकासंस्थितो । यत्तत्प्रावालमि
पमोदरविसरसंख्यातरत्नाभिषिक्तः हेमाभः सुप्रभा
भिसिधुवनमखिलं भासयन्वास्तु देवः पायादः पाय
सादोनवमवनवनीतामृताशीवशीसः । ध्यात्वेवं
प्रजपेन्नक्षत्रचक्रं जडयाततः । त्रिमध्वकैर्विल्वफ
लैश्चत्वारिंशत्सहस्रकं । श्रुंगैर्नपिभिरिन्द्राद्यैर्वज्राद्यै
र्वचनोदिता । तर्पयोर्दिनशः कृत्स्नं वाडत्रयधियाज
लैः । मारयोरस्य मांसाथोरक्तं चेदपरो मनुः । षडंगा
नस्य कल्पानि (कलषद्) दीर्घैर्मंत्रशिखामणैः ।
आरक्तोद्यानकल्पदुमशिखरलसत्स्वर्णदोलाधिरू
ढिगोपीभ्यां प्रेक्ष्यमाणो विकसितनववन्यकसिन्दर
भासं । बालं लीलालकांतं कटितटविलसत्तद्व्यं
चरासंवन्दे शार्दूलकामांकुशलसितगदाकल्पदी
प्तं सुकुन्दं । ध्यात्वेवं पूर्वकृत्येनं जप्ताराजोत्पलैर्न
चैः । मधुत्रययुतैर्जृत्वा तर्पयेत्पूर्ववधरिं । मधुर
त्रयसंयुक्ता मारक्तो प्रालिमंजरी । जडयान्निपशोः
ष्टौर्धशतमेकेन मंत्रयोः । अस्ममण्डलतः पृथ्वीपृ
थ्वीशस्य कुलाकुला । स्यात्प्रालिपुंजपूर्णचतुर्द

प्रमासुप्रजायते । यश्चैतयोर्नियतमन्यतरं भजेत्सन्वो
र्ज्जपाच्च नरुतादिभिरात्मभक्तिः । श्रीमान्ममन्मथश्च
प्रमदासुवागीभूयात्तनोर्विपदिनश्च महाशुताख्यं ।
शक्तिक्रमदीपिकायां सप्तमः पटलः ७ अथोच्यते वश्य
विधिः पुरोक्तदशार्णतोः दशवर्णतश्च । सृष्टेव
यो सर्वजगत्प्रियत्वं मनुमनुजस्य सदा विधत्तः कुल्लै
र्वन्यप्रसूनैरसुममलतैरैरर्चयित्वादिनादौ नित्यं नि
त्यक्रियायां रतमथ दिनमथोक्तकुल्लया सुकुन्दम् । अ
ष्टोपेतं सहस्रं दशलिपिमनुवर्णं जपेद्द्वयः । समं त्रीकु
र्याहृषणान्यवश्यं सुखरसुखनरो मण्डलात्मण्डलानि ।
जातीप्रसूनैर्वरगोपवेशं क्रीडारतं रक्तहयारिपुष्पैः ।
नीलोत्पलैर्गीतिरतं पुरोवदिष्टान्त्पादीन्वशयेत्क्रमे
ण । सितकुसुमसमेतैस्तण्डुलैराज्यसिक्तैर्दृशशज
मथ हृत्त्वानित्यशः सप्तरात्रं । कचभुविचललाटे भस्म
तधारयेद्यो वशयति युवती स्त्री सापि संसृष्टदेव । ता
मूलवस्त्रकुसुमांजनचन्दनाञ्जनं सहस्रतरमन्य
तरेण मन्वोः । पसेददाति मनुवित्सनरो स्पृष्टः स्यात्
किं करोत खलु तत्र विचारणीयं राजहारेण वहारे सभा
यो मृजेवा देवाष्टयुक्तं शतः यः । जप्त्वा वाचं प्रथमा मीरये
द्देवर्तेता सौ तत्र तत्रोपरिष्ठात् । आसीनं पुरमथ न कद

क्र.
दी.का.
३३

समूलेगायंते मधुरतरं वज्रं गताभिः । सत्ताग्रौ मधु
मिलितैर्मधुरकेभ्यैर्ज्वासौ वशायति मंत्रवित्रिलो
की । रासमधुगतमच्युते स्मरन्योजयेद्दशाशतं दशा
क्षरं । नित्यशोकदिनिमासतो नरो वांछिताभिवहे
त्सकन्यकां । तंगकुंजमपिरुटमच्युते याविचिन्यदि
नशः सहस्रकं । साष्टकं जपति साहिमण्डलाद्वांछि
ते वरमुपैति कन्यका । तत्पते ब्रजसुन्दरी जनकराभो
जानि संगत्स्यते प्यात्वा दशावर्णकं मनुवरं लक्ष्मजये
मंत्रवित् । लाजानामथ वामधुडततरेर्ज्वासुते क
र्णकैरुद्धोदं प्रजपेच्च तावदचिरादाकांक्षितं कन्यकां
अष्टादशाक्षरेण द्विजतरुजैस्तर्पणैस्त्रिमध्वकैः । अ
च्युते कुशौस्तिलैर्वा सतण्डुलैर्वा प्रायितं द्विजान्मुद्रयात् ।
कृतमालभवैश्च कुरुंटकजैर्नृपतीन्वकुलैश्च कुरुण्ड
जैः । विशमक्षभवैरपि पाटलजैरितरानपि तद्वदथो
वशयेत् । अभिनवैः कमलैररुणोत्पलैः समधुरैर
पि चम्पकपाटलैः । प्रतिहनेदच्युते क्रमशोऽचिराद्
प्रायितं सुखजादिवरंगनाः । हयारिकुसुमैर्नवैस्त्रि
मधुराल्लुतैर्नित्यशः सहस्रमृषिवासरं प्रतिहनेन्नि
शीथे बुधः । सगर्वितयिये हर्यज्जटिति वारयोषाम
सौ करोति निजकिंकरी स्मरशिली मुखैरर्दितं । कड

संयुतैस्त्रिमधुराद्रंजरेः सितसर्षपैर्दृशान्नचितयं
निशिज्जहृतोः स्यशचीदपितोपवशोवशोभवतिकि
न्नपरैः । अथविल्वजैश्चफलसमित्सवच्छदनैर्मधु
दुत्ततरैर्हवनात् । कमलैः सिताक्षतयुतैश्चकमलो
चिरापवशयेदचिरात् । अपहृत्यगोपवनिताम्ब
रण्यमारुदयैः कदम्बमथिरुटमच्युते । प्रजपेत्स
रन्निशिसहस्रमातयेद्वशसुर्वशीमपिहृदादृशाह
तः । वङ्गनाकिमत्रकथितेनमंत्रयोरनयोः सदृङ् न
हिपरोवशीकृतौ । अपिक्वष्टिकर्मणि विदग्धयोषि
ताकुसुमायुथास्त्रमपचर्षणोरिह । वन्देकुन्देन्दुगो
रंतरुणामरुणपाथोजपत्राभनेत्रचक्रंशंखं गदाञ्ज
निजमुजपरिचैरायतैरादधानं । दिव्यैर्भूषागरागै
र्नवनलिनलसन्मालयाचप्रदीप्तं योजतपीताम्बरा
संयुतिभिरभिहृतं पद्मसंस्थं मुकुन्दं । एवं यथात्वा
पुमांसं स्फुटहृदयसरोजासनासीनमाद्यं सान्द्राम्भो
जच्छविम्बादुतवनकनिभं वाजपेदकं लक्ष्मं । सन्तो
रेकं द्वितारं तरितमथ हनेदकं साहस्रमिथैः क्षी
रदूक्षैः पयोक्तैः समधुचृतसितेनापि वापायसेन त
तो लोकायक्षं भुवचितिसदानन्दवपुषु निजे हृत्पा
थोजे भवति निवसें भेदमिहिरं । निजे को न यथायत्न

क्र.
दी.का.
३४

३५
सुममलचेताः प्रतिदिनं त्रिसाहस्रं जप्त्वा त्वयजत च
सायाहविधिना । विधिं योऽमुं भक्त्या भजति नियतं
सुस्थिरमतिर्भवामोधिं भीमं विषयविषमशान्ति
करैः । तं रंगैरुत्तुंगैर्जतिस्तिसमाख्यैः प्रवित्तं स
सुतीर्थानन्दं व्रजति परमं थामसहरेः । गणं सस्य
नामानिष्टां वस्तुदीयाः कथाः संस्मरन्त्यस्य रूपाणि
नित्यं नमस्त्यादाभोरुहं भक्तिनमः संपूज्यो व्रथे
नित्यमुक्तः स एव । वक्ष्ये मनुष्यस्य मयातिरहस्यम
न्यत्संदेहोपतो भुवनमोहननामथेयं । ब्रह्मन्द्वा मन
यनेन्दुभिरादिमोऽत्यस्तत्सर्वको वियदृषी कयुतेषा
डे. ह्यत् । मन्वोस्तु सन्मोहननारदो मुनिश्छन्दस्तगाय
त्रासुदीरितं व्रथेः । त्रैलोक्यसन्मोहमविस्मरेत योः
स्यादेवतावच्च भुनाषङ्कं । अस्त्रीवकलादीचैः स
लवैस्तदपि कलासमाधिरुटैः । उक्तं पूर्ववदास
नविन्यासांतं समाचरेदथ । करयोः शायामृतलेन्य
स्य षडंगानि चो गलीषु शरान् । मनुष्यदितमात्का
वर्णेन स्यांगोऽङ्गानि विन्यसेच्च शरान् । कामस्य द
न्यं त्रिषु करशाखाधिलानमोऽनिकांतेऽन्तान् ।
शोषणमोहनसन्दीपनतापनमादनादिकान्क
मशः । पंचैते संप्रोक्ता दां दीप्तीं स्त्रुं सयादिकरणाः

सन्मोहनमथजगतांथायेत्सुरुषोजमंसमाहित
थीः । दिव्यतरुयानाडुचिरमहाकल्पपादपाथस्ता
त् । मणिमयभूतलविलसद्भक्तपयोजनपीठानि
विष्टस्य । विश्वप्राणस्योद्यत्प्रयोजनसद्युतैः सुवर्ण
स्य आसीनमुन्नतां पारिडुमभद्रांगसंगजो सुखितं ।
चक्रदरांकुशपाशान्मुमनोवाणेक्षचापकमलग
दाः । दधतंस्वदोर्भिवरुणायतविभुलविचूर्णितादि
युगतलिनं । मणिमयकिरीटकण्डलहारंगदकं
कणोर्मिरसनायेः । श्रुणोर्माल्यविलेपैश्चादीप्तपी
तवस्त्रपरिधानं । निजवामोरुनिषण्णां श्लिष्यंती वा
महस्तधृतनलिनी । क्रियद्योतिकमलामदनमद
व्याकुलोज्ज्वलांगलतां । सुरुचिरभूषणमाल्यानुले
पतांसुसितवसनपरिधीतां । निजमुखकमलाव्या
प्तचटुलासितनयनमधुकरांतरुणी । श्लिष्यंतं
वामभुजादण्डेन दृढं धृतेक्षपाचेन । तज्जतिपर
मनिर्द्विनिर्भयरुदयंचराचरैकयुक्तं सुरदिनिज
भुजगशृङ्गक-गत्यर्धाद्यंगनाजनसहस्रैः । मद
नन्मथालसांगैरभिधीतं दिव्यभूषणोल्लसितैः । स्वा
त्माभेदतयेष्टं ध्यात्वेकाक्षरमथाष्टवर्णम्वा । प्रज
पेदिनकरलक्ष्मिभुरसिक्तैश्च किंशुकप्रसवैः ।

क्र.
दी. का.
३५

जडयादकसहस्रं विमलैः सलिलैश्च तर्पयेत्तावत् । वि
शाल्यर्णप्रोक्तेयं त्रेद्दिनशोऽमुमर्चयेत् भक्त्या । पीडावथो
पक्षोत्तेराजायशिवोऽमुनाभिपूज्यविपं । हरिमभिवाह्य
स्कन्येत स्याच्छायेः समर्च्य पूपां तैः श्रृंगानिवाणं शून्या
सक्रमतः किरीटमपिशिरसि । श्वसोश्च कुण्डले वि
प्रमुखा निप्रहरणानि पाणिषु श्रीवत्सकौस्तुभौ च स्त
नयोरुर्ध्वगले च वनमालां पीतवसनं तितम्बे वामांके
प्रियमपि स्ववीजेन । इष्टाय कर्णिकायामंगानि विदि
गदिशासु दिक्षु शयाकोणेषु पंचमं पुनरग्रादिदलेषु
शक्तयः पूज्याः । लक्ष्मीः सरस्वती च स्वर्णाभे श्रृणुणा तरे
रतिप्रीत्यौ । कीर्तिः शान्तिश्च सिते तृष्टिः पुष्टिश्च मरकत
प्रतिमे । दिव्यंगरागमरकतभूषणमालाङ्कुलैरलं
कृता लताः । स्मेराननाः स्मरार्ता धृतचामरचारुकरल
तापताः । लोकेशा वहिरर्च्याः कथिते त्वर्चनामनु द्वयो
धृता । प्रायः पुरुषोत्तमविधिरेवेमिह इति स्मराय ततः
थीमहितन्त्रो विस्मृतदनु प्रचोदयात् । जपेष्वाजपा
दौ डरितहारी त्रीकरी जपार्ची हवनेः । प्रोक्षयत्तु शुधि
विधयेऽर्चाया मनयात्मया गभूद्व्याणि । मन्त्रोरेकेन
शतं प्रतर्पयेन्मोहिनी प्रसूनयुतैर्यः । तोयैर्द्दिनशः
प्रातः सत्तुलभते वोद्धितानयन्नात्कामात् । हुत्वा युते

द्रुताशोसम्पाताज्येनतावदभिजज्ञेन । भोजयत्सम
भीकंरमणीरमणोऽपि तांस्ववशात्तांनेत्ते अष्टादशा
णीविहिताविधयः कार्याश्चवश्यकृतश्रमा । मन्वो
रनयोःसदृशोऽन्योनाशुवैलोक्यवश्यकर्मणिजग
ति । अत्रैकार्णजपादावथवाकृष्णःसवेणगीतिर्येयः
अरुणरुचिरांगवेशःकन्दर्पोवासपाशास्त्रणिचापे
श्रुयः । यस्त्वेकतरंमनुमेतयोर्विमलधीः । सदाजप
तिमन्त्री । सोऽमुत्रापिचसिद्धिविपुलामतितरामेति ।
अथसत्यःशौरिश्चतुर्थीयत्वर्यकाः । शिखिवामनेत्र
शिखिण्डमण्डिताः । जयकृष्णयुगनिरंजरात्मभूशि
खिशक्तिआस्यदृत्तशक्तवर्णकाः प्रणिमथ्येमुदि
तचेतसेततस्यपरदृग्मगुरुमारुताक्षराः सचतु
र्थिकृष्णपदमित्तकाम्मकोदशवर्णकश्चमनुव
र्यकस्त्वसौ । सलवाथराचलसुतारमाक्षरेःपुरितं
क्रमोत् । क्रमगतैश्चसमुद्भकरं । इतिदंतसूर्यव
सवर्णउद्भूतंकवितानुरंजनरमाकरोऽचक्षत् । सु
खदृत्तनन्दपुतनारदोमुनिस्त्रिहृच्छन्दउक्तमस्तु
दिकारिराट् त्रिजगद्धिमोहनसमाह्वयोहरिः ख
लुदेवतास्यमुनिभिःसमीरिता । वसुमित्रभूथर
गजात्मदिङ्मयेर्मनुवर्णकैस्त्रिपुटसंस्थितैष्टथ

क्र.
दी. का.
३६

क। निजजातिपुक्कनिगदितं षडंगकं क्रिययेव तत्त्व
लजनासुरं जनं। अथ संविशोत्थतनुमुक्तसार्गतः प्र
वच्यपीठमथ च स्ववर्षणाकरयोर्दशाक्षरविधिक
मात्र्यसेत् षडंगशायकमनंगपंचकं अमुना त्रिषो न्य
सत्तसर्वतस्तनोस्मरसंपुटेस्तदनुमात्तकाक्षरेः। दश
दत्तकादिदशवर्णकीर्तितं त्वय मूर्तिपंजरावसान
माचरेत्। सृजति स्थितिदश षडंगशायकान्पस्वात
तोऽन्यदखिले पुरा कवत्। प्रणिधाय सर्वभुरनेकसादि
णः स्मरतां मुकुन्दमनवयधीरधीः। अथोभूय रदरीप
रिक्ततेमहोन्नतशालगोपुरविशालवीथिके। चतु
स्तुदग्रसितसौथसंकुलेमणिहर्म्यविरुजकवाटवे
दिके। द्विजभूपविट्चरणजन्मना गृहैर्विविधैश्च शि
ल्पिजनवेषमभिलषा उभसभुरिभरवरथेनुसेवित्त
च्छगलालयैश्चलसितैः सहस्रशः। विविधापणाश्चि
तमहाजनं कृतकयविक्रयद्रविणसंचयाचिते। ज
नमानसंस्तुतिविदग्धसुन्दरीजनमन्दिरेः सुरुचिरे
श्चमण्डितेऽप्युदीर्घिकाविमलपथिसिन्दुखट्टिक
चारविन्दमकरन्दलम्पटे। कलहंससारसरयांगना
मभिर्विहगैर्विचुष्टककुभिः स्वकेपुरे। सुरपादपैः सु
रभिपुष्पलोलपद्ममराकुलैर्विविधकामदेहलोणि

वमन्दमारुतललच्छिवैर्हतेमणिमण्डपेरविसह
स्रस्रुते । मणिदीपिकाकरदीपितांतरेतनुचित्रविलु
तवितानशालिनि । लसितेविकस्वरविचित्रदामभिः
स्रस्रगन्धिसलिलोदितस्थले । प्रमदाशानैर्मंदवि
धूर्णितेक्षणेर्मंदनालसैःकरविलोलचामरैः । अमि
षेवितैःस्वलितमंजुभाषितैःस्तनभारभंगुरकृशाव
लग्नकैः अविशममणिवर्यवर्षिणः प्रमहानदाम्
तरसस्रुतोऽप्ययः । सरपादपस्यमणिभूतलोलस
त्पुसिंहवक्रचरणामुजासने । अभिवित्तेयससु
पविष्टमस्रुतेनवनीलनीररुहकोमलच्छविंकुटि
लाग्रकुंतललसकिरीटकंस्मितरत्नपुष्पकलिना
वतंसकं । सललाटमुल्लसददं चित्तुवंविषुला
रुणायतलोललोचनं । मणिकुण्डलोत्परीदीप्त
गण्डकंनववन्धुजीवकुसुमारुणायरं । स्मितचन्द्रि
काज्जलितदिङ्मुखिस्फुरत्पनकप्रमात्सुकणामण्ड
ताननं । स्फुरदंशुरत्नगणदीप्तभूषणोत्तमहारदा
मभिरूपकृतांशुकं । चनसारकुंकुमविलिप्तविय
हंष्टुदीर्घवन्धयज्ञजाविराजितंतरुणारुणान्न
चरणान्नमंगजोन्मथितांगमंकगकरासुजद्वयं ।
स्वाकस्थभीष्मकसुतोरुपुगांतरस्थंतांतप्रहेमरु

क्र.
दी. का.
३७

चिमात्मकरासुजाभ्यां । शिष्यतमाद्रजपनामुपरह्य
माणामात्मानमायतलसतकरपल्लवाभ्यां । आनन्दो
देकनिष्ठासुकलितनपनेन्दीवरांस्रस्तगात्रीप्रोद्यदो
मोचसान्द्रप्रमजलकणिकाभौक्तिकालंकृतांगी ।
आत्मन्यानीयवास्यांतरकरणगणामंगकैर्निस्ररंगे
र्मज्जंतनीलनानामतिमत्तलमहानन्दसन्दोहसि
न्यो । सत्याजासुवतीभ्यां दिव्यदुकुलातुलेपनाभ्यां ।
मन्मथशरमथिजाभ्यां सुखकमलालोललोचनभ्र
मराभ्यां । भुजयुगलास्त्रिष्टाभ्यां शृणामारुणाललि
तकोमलांगताभ्यां । आस्त्रिष्टमात्मदक्षिणवामगता
भ्यां करोल्लसत्कमलाभ्यां । पृष्ठगयाकलिन्दसुतया
करकमलयुजापरिवधमंजुलरुचामदनमथितया ।
पद्मगदारयागदरभृद्भुजयुगंदोर्द्वयशक्तवंशविल
सम्पुल्लवसरसीरुहं । दिक्षुवह्निःश्रुतर्षियतिभिः खेच
रपरिवृटैर्भक्तिभरावनम्रतनुभिः स्तुतिमुखरमुखैः ।
संततसेव्यमानमनोवचनविषयकमर्थचतुष्टय
प्रदमसुंविभुवनजनकं । सान्दानन्दमहाविमय
ममलेयान्निस्वकेः वस्थिते ध्यात्वेवंपरमंपुमांसम
नचात्सप्राप्यदीक्षां गुरोः । लव्यासुंमनुमादरेण सि
तधीर्लक्ष्मजपेद्योषितोवार्त्ताकर्णदर्शनादिविहितो

मंत्री गुरुणामपि । जडयाच्चदशांशकं जनाप्रोसमि
 तादौ द्रष्टेन पायसेन । प्रथमोदितपीठवर्षकेऽ
 सुप्रयजेन्नित्यमनित्यताविमुक्तौ । आरभ्यविभूतिम
 यन्यासक्रमतः शरान्तमभ्यर्च्य । मूर्त्याद्यंवात्मानं विं
 शत्यर्णोदिते त्रयं वरे । मध्यमवीजं परितो वरुणो
 न्दुयमेन्द्रदिक्षु संलित्य । वीजचतुर्धनं दपि चत्वारिं
 शभिरक्षरैश्चधिकैः । शिवहरिवह्नाशास्त्रसिषु क्रमा
 द्विलिखेत् । वाङ्मायाश्रीमंत्रोक्तद्वयोऽसुपानिला
 स्त्रिषु च । शेषं पूर्वोदितवद्विधाय पीठं यथावदभ्यर्च्य ।
 संकल्पमूर्तिमत्रवावासाच्चयत्रमध्यवीजेत । सु
 खदक्षसद्यः सृष्टवीजेष्टर्चास्तु शक्तयः क्रमशः । रुक्मि
 ण्याद्याः षट्षथकोणेष्वंगानिकेशेषु शरान् । लक्ष्म्या
 यादलमध्ये षाष्ठादिषु तद्वह्निर्ध्वजप्रमुखान् । अग्रे
 केतुं प्रणामं सृष्टे विधुरिषु मरुणाममलरक्तरुची । पा
 र्श्वद्वये निधीशौ संततयाराभिर्दृष्टयत्नपुंजौ हेरम्ब
 शास्त्रडर्गा विश्वक्सेनान् । विदित्ववह्नाद्यं । विडम
 मरकतडर्वा स्वर्णभात्वद्गिरयेन्द्रवज्राद्यान् । यज
 त्रविधानमिति रितमावृत्तिसप्तकयुतं मुकुन्दस्य ।
 इत्यर्चयन्त्युत्तमादरेण योऽसुंभजेन्मंत्रवरं जितात्मा
 सोऽभ्यर्च्यते दिव्यजनेर्जनानां ह्यन्ते त्रयं केरुहतीगम

क्र-
दि. का.
३५

भानुः सितशर्करोत्तरपयः प्रतिपत्तापरितर्पयेदि न सुखे
दिनशक्तं । सलिलैः शतं शतसुखप्रियमेव स्वविभगुदन्त
निकरोत्सुदविन्दु । विदलकुलैः समनसः समनोभिर्चन
सारचन्दनचनद्वयममैः । मनुनामुनाहवनतोयुते सं
खं विजगत्प्रियः । समनुवित्कविराट् स्यात् । यानादेवा
स्पृश्यस्त्रिदशमृगदृशो वश्यतां योत्सवशृङ्गकन्दर्पाती
जपाद्यैः किमयनसुलभं मंत्रतः स्यान्नरस्यस्यर्धां मुधू
यचित्रं महदिदमपि नैसर्गिकी प्राप्सु देतं सेवेते मंत्रिमु
खं सरसिजनिलयाचापि वाचामपीशा । आधियाधिज
रामस्तुडरितैर्भुजैः समस्तैर्विधैर्दोर्भागेन दरिद्रता
दिभिरसौ हरं विमुक्तश्चिरं । सत्पुत्रैः ससुतैश्च मित्रनि
वहैर्ज्यैष्ठ्यैः भिलाभिः सदा सम्यभिः परिपुष्ट ईडित य
प्राजीवेदनेकाः समाः । अखिलमनुषु मंत्रो वै स्रवावी
र्यवंतो महिततरफलास्यास्तेषु गोपालमंत्राः । प्रव
लतरश्चैषोः मीषु सन्मोहनाख्यो मत्तरतुपमसम्यक्क
ल्पनाकल्पशाखी । मनुमिममजिह्वयं यो भजेन्न किं न
म्रीजपद्गतयजनाद्यैर्था नवान्मंत्रिमुख्यः । तदित्स
कलकर्मग्रंथिरुद्धुधवेतावजति सत्तपदेतन्नित्यमु
धंतुदारेः । अंगीकृत्यैकमेवान्मनुमयजपहोमार्चनो
नैर्मनुनामष्टांगो सावितारिः प्रमुदितपरिपुष्टप्रस

न्नातरात्मा । योगीयं जीतयोगाननुदितविरुतिः स्व
 मवोधावृतिः प्रागास्यः सन्नासनेस्वेसमृद्धानिस्वस्वस
 मीलिताक्षोनिषस । विन्वभूतेन्द्रियांतःकरणमप
 मिनेन्द्रगिरूपंसमस्तवर्णतेतत्प्रधानेकलनयनम
 येवीजरूपेधुवेण । नीत्वातत्संविद्विदात्मनितमपि
 वरामन्यथो कालतत्त्वेतच्चेच्छक्तौचिदात्मन्यपिल
 यतचतंकेवलेथान्तिशांते । निर्द्वन्द्वेनिर्विशेषेनि
 रतिशायमहानन्दासान्देः वसानोपेतेः योक्त्वास्मपूर्वा
 मनमहितगिरांशाश्चतेः प्यात्मनीष्टं । संख्याभ्यस्य
 वीजोत्तममथशूलकैर्नीलनिष्वासतेतीः प्रक्षीणाशु
 ण्णपुण्योनिरुपमपरसम्बित्स्वरूपः समूयात् । मू
 लाधारेत्रिकोणोत्तरुणत्तरणिभाभास्त्रेविभ्रमंतंका
 मंवालार्ककालानलजठरकुरंगोक्कोटिप्रभाभं ।
 विद्युन्मालासहस्रमुनिरुचिरलसद्वन्धुजीवाभिरा
 मंत्रैगुणप्राक्रांतविन्दुजगदुदयलयैकांतहेतुंवि
 चित्प । तस्योर्ध्वेविस्फुरंतीस्फुटरुचिरतडितुंजभा
 भावभावाशुद्धच्छन्तीसुषुम्नासरणिमनुशिखामा
 ललाटेन्दुविम्बं । विन्मात्रांस्तत्सवरूपं कलितसकल

श्चांकनाथादगम्योमूलंयासर्वथाश्रोसरत्तविसप

क्र-
दी. का.
३५

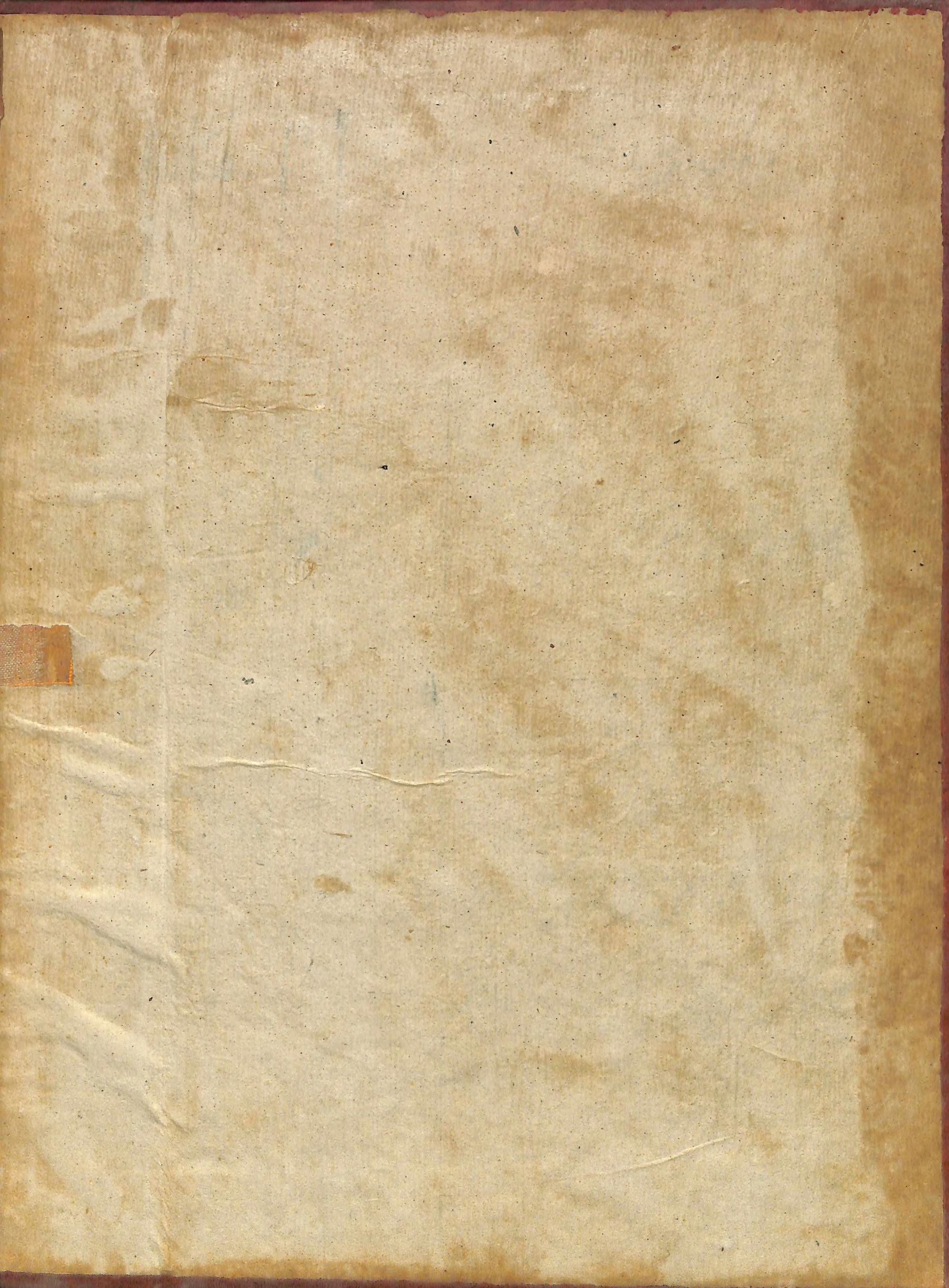
मां हं कृतो देवितेवः । तीत्वा तं शानकैरयो सुखसहस्रा
रारुणाजोदरे यो जत्सर्णाश्रुशोकविश्वमनुतः पीयूष
थाराश्रुतिरक्तामंत्रमयीनिपीयचसथानिःस्पन्दरू
पाविशोभूयोऽप्यात्मनिकेतने पुनरपि प्रोष्णापयि
त्वाविशेत् । योऽभ्यस्यति त्वमनुदिनमेवात्मानोऽन्न
द्वीजेशं डरितजरापमत्सुरोगान्निवाः सौख्यमिव
मूर्तिमनंगः संजीवेच्चिरमनिलीनकेशकापाशः ।
स्रुटमधुरपदार्णश्रेणिरत्यभुतात्मा कटिनिवदन
पञ्चानिःसरत्पस्पवाणी । अपि च सकलमंत्रास्तस्य
सिध्यन्ति मन्त्रबुधपरमचनसौख्ये कास्य देवर्जतेसः ।
भ्राम्यन्मूर्तिमूलचक्रादनंगस्वाभिर्भाभीरक्तपीयूषस
न्निः । विम्बाकाशं पूरयन्ते विचिंत्य प्रत्यावेश्यास्तत्र वै
श्यायसाध्याः । नार्योनरावानगरीसभापिवाप्रवेशि
तास्तत्र निशाजचेतसासुः किंकरास्तस्य कटित्यनार
तंचिरायतन्निब्रथियो न संशयः । जरणिदलननाथे
शक्रगोपारुणोऽथोरविश्राशिषिखिविस्वप्रस्फुरच्चा
रुमथे । हृदयसरसिजेऽमुष्णामलंकोमलांगे स
मुखमुपनिविष्टं संसरेद्वासुदेवं । पादाम्भोजद्वयेऽ
द्भुल्यमलकिसलयेष्ठावनौ सन्नयानां सत्कूर्मादा
रकांतौ प्रपदभुजिलसज्जं चिकादण्डयोश्च । ज्ञात्वा

रुद्धोः पिषंगैर्नववसनवरेमेखलादाम्निनाभोरोमाव
ल्यामुदारोदरभुविविषुलेवक्षसिषोटहारेष्ठीवत्सको
स्तुभेवस्फुटकमललसत्वधसदाम्निवाहोर्मूलेकेसू
रदीप्तेजगदवनपटौदोर्द्वयेकंकणाद्ये । पाणिद्वन्द्वयु
लिस्थेसुमधुरखसंलीनविश्वेचवेणौकंठेसकुलोस
स्फुटरुचिरकपोलस्थलद्वन्द्वकेच । कर्णद्वन्द्वेऽथचो
णेनयननलिनयोर्भुविलासेललाटेकेशोष्णालोल
वर्हेष्वतिसुरभिमनोज्ञप्रसूनोज्ज्वलेषु । शोणोवित्यस्त
वेणावथरकिसलयेदंतपङ्क्त्यासिताख्यज्योत्स्नायामा
दिषुसःक्रमतश्चिप्रतैःस्वमनःसंविधत्तं । यावन्मनो
विलयमेतिहरेरुदारमन्दस्मितेजपत्ततावदनेगवी
जं । अष्टादशार्णमथवापिदशार्णकस्वामंत्रेश्चनैरथ
समायतमातरिष्या । आरोप्यारोप्यमनःपादारविन्दा
दिहसितोत्तं । अत्रविलाप्यक्षीणचेतसिस्वविस्तदा
त्मकोभवतिजपहोमपूजातर्पणमंत्राभिषेकविनि
योगानो । दीपिकेयंमयोभास्यतेक्रमःकृचमंत्रगलि
तानां । संशयनिमिरच्छिहराचैषाक्रमदीपिकाकरेण
महभिः । करदीपिकेवथार्यास्वस्तेहमहर्निशंसमस्त
सुखावात्ये । यश्चक्रान्निजकेलिसाधनमपिष्ठानस्थि
तोऽपिप्रभुःप्रतैमन्मथशत्रुनारणकृतौव्याकृत्यलोके

क.
दी.का.
ध.

तिकं । यत्रेदीप्तनवेन्दुभाननमघोपेतात्रमायंभुवंवन्दे
कायविमर्दनस्वयःकृतंमुक्तसुकंयादवं । गोप्यंकेलु
ठनपरंविलूनपापसुर्वीशंसुदमदपदंआहुःकृषीष्टः
यद्देवेषित्तरपनेत्मीनमेतितीर्माशोर्नप्रतेःपरेषु
याति । जगदिदमनुविधवेनयस्मिन्प्रसूतेयदनुजत
मजस्रंपातिचापिप्रितोयः । यदुरुमहदुदर्विर्यद्विध
नैचगोपीतममृतसुखवोयज्योतिषंनौमिहसं । इति
क्रमदीपिकायामष्टमः पटलः ॥ ५ ॥ सं. १५४६
इतिक्रमदीपिकासमाप्ताः ॥ जन्मसंघे ॥ लिप्तमिदम्

KASHMIR JAIL MADE

नं. २०२

नं. ६५

